



Hevoskehä- materiaali

2004



Hevosten Maaseutu 2 - hanke

**Hevoskehämateriaali 2004**

sisällysluettelo

Esipuhe	3
A. Lait, asetukset ja ohjeistukset	4
• Laki yksityisistä teistä (hevosia koskevat osiot)	4
• Liikennevaliokunnan mietintö yksityistielaista (hevosia koskevat osiot)	8
• Järjestyslaki (hevosia ja ratsastusta koskevat osiot) voimaan 1.10.2003	9
• Hallintovaliokunnan mietintö järjestyslaista (ratsastusta koskevat osiot)	12
• Lait, asetukset ja ohjeistukset –kalvopohjat	13
• Ratsukon oikeuksista ja velvollisuuksista	15
B. Ulkoilu- ja hevosreitit	
• Reitit kaavoituksessa	17
• Ulkoilu/hevosreittien suunnittelu ja toteuttaminen	18
- Hevosreittien suunnittelun yleiset periaatteet	18
- Ulkoilu/hevosreittien toteuttaminen	19
- Hevosreittien merkintä ja ylläpito	20
- Hevosreittien käyttöoikeudet	21
- Turvallisuus reiteillä	23
- Ratsastusreittisopimuksista	24
- Maastoratsastusohjeita	25
- Hevososen kanssa maastossa ja teillä –sarjakuva	26
• Rahoitus	
- Ulkoilureittien perustamiskustannuksiin myönnettävät avustukset	28
- Kokemuksia ja ohjeita reitistöjen rahoituksesta	30
C. Hevoskehä	
• Hevoskehän toimintamalli ja toteutus	32
• Kutsupohja kunnan hevoskehätilaisuuteen	33
• Tallitietolomake (www.hevosyrittaja.fi tai www.nouseratsaille.fi)	
D. Suomen Ratsastajainliiton tiedotteet	
• Ratsukehä yhdistää Uudenmaan kunnat (26.3.2003), tiedote	34
E. Toimintamalleja ja esimerkkejä	
• Kulkusen vaellusreitien sopimus pohja	36
• Valitus pohja yksityistien käyttökiellosta	38
• Vantaan tarveselvitys	39



ESIPUHE

Hevoskehä 2004-materiaali on tarkoitettu Hevoskehätoimijoiden avuksi ja tueksi alue- ja kuntakohtaiseen toimintaan. Materiaali on päivitetty ajantasaiseksi Etelä-Suomen Hevosalan esiselvitys-hankkeessa kootun Hevoskehä-materiaalin pohjalta. Materiaali on pyritty kokoamaan niin, että se mahdollistaa Hevoskehä-ajatuksen toteuttamisen saman mallin mukaisesti eri alueilla ja kunnissa, niiden tarpeet ja erityispiirteet huomioiden.

Materiaalissa on hevosilla luonnossa liikkumiseen vaikuttavia lakeja ja asetuksia sekä muita ohjeita, jotka hevosilla luonnossa liikkuvan tai hevosreittejä suunnittelevan olisi hyvä tuntea ja huomioida. Materiaalissa on mukana esimerkkejä ja poimintoja, joita voi hyödyntää ja käyttää oman toiminnan apuna ja pohjana.

Hevoskehän yhtenä ajatuksena on yhtenäistää hevosreitistöjen merkintöjä, käytäntöjä, sopimusmalleja yms. suhteen sekä koota tietoa jo olemassa olevista reiteistä. Tavoitteena on koota mahdollisimman kattavaa tallitietorekisteriä kuntien talleista. Tiedon keräämisen työvälineenä käytetään materiaalissa mukana olevaa tallitietolomaketta. Tallitietolomake löytyy myös sähköisenä osoitteista www.hevosyrittaja.fi tai www.nouseratsaille.fi.

Toivottavasti materiaali omalta osaltaan helpottaa ja auttaa yhtenäisen linjan luomisessa. Positiivisella yhteistyöllä Hevoskehäreitistön verkottuminen on mahdollista.

Minna Martin-Päivä

Hevosten Maaseutu 2 –hanke yhteistyössä Suomen Ratsastajainliiton kanssa

Hevosten Maaseutu 2- hankkeen rahoittaa Maa- ja metsätalousministeriön maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä.



LAKI YKSITYISISTÄ TEISTÄ (hevosia koskevat osiot)

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 LUKU

Yleisiä säännöksiä

1 §

Tämä laki koskee kaikkia *yksityisiä teitä*, sellaisia teitä lukuun ottamatta, joita vain asianomaisen kiinteistön omistajalla tai haltijalla on oikeus käyttää. Sellaiseen tiehen, jota myös muulla on oikeus käyttää, mutta johon kenelläkään ei ole pysyvää käyttöoikeutta, sovelletaan tätä lakia vain niissä kohdin, joissa niin on nimenomaan säädetty.

Mitä tässä laissa säädetään tieoikeudesta, koskee myös muun lainsäädännön nojalla annettua yksityistä kulkuyhteyttä palvelevaa rasiteoikeutta tai pysyvää käyttöoikeutta. ([15.12.2000/1079](#))

2 LUKU

Tieoikeus sekä muut tienpitoa ja tien käyttöä varten tarvittavat oikeudet

10 §

Mikäli ennestään oleva tie on sille, joka luvallisesti harjoittaa liikennettä tai muuta elinkeinoa, tärkeä hänen elinkeinonsa harjoittamista varten, on hänelle annettava oikeus käyttää tietä, jos tie rakenteeltaan on kysymyksessä olevaan liikenteeseen soveltuva eikä tien käyttämisestä aiheudu huomattavaa haittaa sille kiinteistölle, jonka alueella tie on, tai jollekin, jolla ennestään on oikeus tiehen. Tässä tarkoitetun oikeuden voi antaa tiekunta tai asianomainen tielautakunta.

Milloin olosuhteet ovat muuttuneet niin, että 1 momentissa tarkoitettuun oikeuteen perustuva tien käyttö olisi tarkoituksenmukaisemmin järjestettävissä toisen ennestään olevan tien kautta, voidaan oikeuden haltijalle sanotussa momentissa säädetyin edellytyksin antaa oikeus tämän tien käyttämiseen ja hänelle ennestään kuuluva oikeus samalla lakkauttaa. ([12.4.1995/555](#))

Milloin 1 momentissa tarkoitettuun oikeuteen perustuva tien käyttö on muuttunut siten, että siitä aiheutuu kohtuutonta haittaa kiinteistölle, jonka alueella tie on, tai tieosakkaalle, voidaan oikeus lakkauttaa, jos oikeuden sijaan samalla annetaan vastaavanlainen oikeus toiseen ennestään olevaan tiehen. Jollei kohtuutonta haittaa voida tällä tavoin poistaa ja jos tien käyttö on liikenteen tai muun elinkeinon harjoittamista varten edelleen välttämätöntä, on elinkeinon harjoittajan korvattava tien käyttämisessä tapahtuneesta muutoksesta johtuva lisähaitta. ([12.4.1995/555](#))

Edellä 2 ja 3 momentissa mainitut asiat ratkaistaan tietöimituksessa. ([12.4.1995/555](#))

11 §

Milloin tieoikeutta tai oikeutta käyttää tietä ei voida myöntää 8, 9 tai 10 §:n nojalla tien käyttämisestä aiheutuvan haitan vuoksi, saadaan oikeus tiehen kuitenkin perustaa, jos haitta on vältettävissä rajoittamalla tien käyttö määrättyyn vuodenaikaan tai määrätynlaisiin kuljetuksiin taikka antamalla muutoin rajoitettu oikeus tiehen.

3 LUKU

Tienpitovelvollisuus

26 § ([15.12.2000/1079](#))



Sen, joka 80 §:n mukaisesti tai muulla perusteella tilapäisesti käyttää tietä, on suoritettava siitä korvauksena käyttömaksu. Maksusta ja sen suoritustavasta osapuolet voivat sopia. Jollei asiasta sovita, on maksu määrättävä sen mukaan kuin katsotaan kohtuulliseksi ottamalla huomioon vastaavanlaisesta tien käytöstä osakkaalle määrättävä tiemaksu ja tien käyttämisestä ehkä johtuva erityinen kunnossapitokustannusten lisääntyminen.

4 LUKU

Korvaukset

5 LUKU

Tietoimitus

6 LUKU

Tielautakunnalle kuuluvat tehtävät

7 LUKU

Tiekunta ja sen toimielimet

8 LUKU

Tieosakkaista, jotka eivät muodosta tiekuntaa

9 LUKU

Tienpidosta johtuva vastuuvollisuus

10 LUKU

Tien muu käyttäminen ja muun alueen käyttö tilapäisesti tienä ([28.2.2003/185](#))

L:lla [185/2003](#) muutettu otsikko tulee voimaan 1.4.2003. Aiempi sanamuoto kuuluu: Tien tilapäinen käyttäminen ja muun alueen käyttäminen tilapäisesti tienä

80 § ([28.2.2003/185](#))

Tien käyttämiseen tarvitaan tieosakkaiden taikka tiekunnan lupa, jos tietä käytetään:

- 1) muun kuin tieosakkaan järjestämään toimintaan, joka selvästi lisää tien kunnossapitokustannuksia; tai
- 2) muun kuin tieosakkaan hyväksi tapahtuviin tilapäisiin kuljetuksiin, työhevosella tapahtuvia maa- ja metsätalouden kuljetuksia lukuun ottamatta.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun luvan tilapäiseen tien käyttämiseen voi antaa tieosakas taikka, jos osakkaat muodostavat tiekunnan, toimitsijamies tai hoitokunta. Tieosakkaat tai tiekunnan kokous antavat luvan säännölliseen toimintaan. Tien käyttämisestä voidaan periä 26 §:n mukainen käyttömaksu kuljetuksen tai toiminnan järjestäjältä.

Tieosakkaat taikka tiekunta voivat yleisesti kieltää kaikilla tai joillakin moottori- tai hevosajoneuvoilla tapahtuvan tien käytön tai työkoneiden kuljettamisen niiltä, joilla ei ole oikeutta tiehen. Tässä momentissa tarkoitettu kieltä ei ole esteenä tieosakkaan kiinteistölle kulkemiseen luvallisissa asioissa eikä estä tieosakasta taikka, jos osakkaat muodostavat tiekunnan, toimitsijamiestä tai hoitokuntaa antamasta edellä tarkoitettua lupaa tien tilapäiseen käyttämiseen, jos siihen on painavia syitä. Valtion tai kunnan avustamien teiden osalta on kuitenkin voimassa, mitä 96 §:ssä säädetään.



Jos joku, jolla ei ole oikeutta tiehen, 1 tai 3 momentin vastaisesti käyttää tietä, hän on velvollinen vaadittaessa suorittamaan tien käytöstä 26 §:n mukaisen käyttömaksun sekä, jos tie on vaurioitunut, korvaamaan vahingon.

Jos tietä on käytetty 1 tai 3 momentin vastaisesti ja siitä vaaditaan rangaistusta, on myös korvausta koskevat vaatimukset tehtävä yleisessä tuomioistuimessa.

L:lla [185/2003](#) muutettu 80 § tulee voimaan 1.4.2003. Aiempi sanamuoto kuuluu:

80 §

Sille, jolla ei ole oikeutta tiehen, voi tieosakas taikka, jos osakkaat muodostavat tiekunnan, toimitsijamies tai hoitokunta antaa luvan 26 §:ssä säädettyä korvausta vastaan käyttää tietä määrättyihin tilapäisiin kuljetuksiin. Tieosakkaat taikka tiekunta voivat kuitenkin yleisesti kieltää kaikilla tai joillakin moottori- tai hevosajoneuvoilla tapahtuvan tien käytön tai työkoneiden kuljettamisen niiltä, joilla ei ole oikeutta tiehen, mikäli 96 §:stä ei muuta johdu. Tällainen kieltö ei ole esteenä tieosakkaan kiinteistölle kulkemiseen luvallisissa asioissa eikä estä toimitsijamiestä tai hoitokuntaa antamasta edellä tarkoitettua lupaa tiekunnan tien tilapäiseen käyttöön, jos siihen on painavia syitä.

Milloin joku, jolla ei ole oikeutta tiehen tai 1 momentin mukaan oikeutta kulkea tiellä, tilapäisesti käyttää tietä moottori- tai hevosajoneuvoilla kulkemiseen tai työkoneen kuljettamiseen, hän on velvollinen vaadittaessa suorittamaan tien käytöstä 26 §:ssä tarkoitetun korvauksen sekä, mikäli tie on vaurioitunut, korvaamaan vahingon.

Jos tietä on käytetty vastoin 1 momentissa tarkoitettua kieltöä ja siitä vaaditaan rangaistusta, on myös korvausta koskevat vaatimukset tehtävä yleisessä tuomioistuimessa.

11 LUKU

Tien ja tiehen liittyvien oikeuksien lakkauttaminen [\(12.4.1995/555\)](#)

12 LUKU

Täytäntöönpano ja pakkotoimenpiteet

13 LUKU

Tienpidon valtion- ja kunnanavustus [\(14.10.1977/728\)](#)

96 § [\(28.2.2003/185\)](#)

Jos valtio tai kunta tämän tai muun lain perusteella avustaa tiekuntaa tai tieosakkaita yhteisesti tien kunnossapidossa, tien käyttämistä muuhun kuin tieosakkaiden hyväksi tapahtuvaan liikenteeseen ei saa kieltää sinä ajanjaksona, jota avustus koskee. Sama on voimassa tiestä, jonka kunnossapidosta kunta vastaa kustannuksellaan. Säännöllisen liikenteen harjoittamiseen tarvitaan tällöinkin tiekunnan tai tieosakkaiden lupa samoin kuin tien käyttämiseen sellaiseen toimintaan, joka selvästi lisää kunnossapitokustannuksia 80 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla. Jos muusta kuin tieosakkaiden hyväksi tapahtuvasta liikenteestä aiheutuu huomattavaa haittaa kiinteistön tai rekisteriyksikön omistajalle, voidaan kunnan suostumuksella muiden kuin tieosakkaiden tienkäyttö kieltää tai sitä rajoittaa.

Jos valtio tai kunta tämän tai muun lain perusteella avustaa tiekuntaa tai tieosakkaita yhteisesti tien parantamisessa tai uuden tien rakentamisessa taikka tie on tehty kokonaan tai osaksi kunnan varoilla, on kymmenen vuoden ajan viimeisen avustuserän nostamisesta tai kunnan tekemän tietyön päättymisestä lukien noudatettava, mitä 1 momentissa säädetään tien käyttämisestä muiden kuin tieosakkaiden hyväksi tapahtuvaan toimintaan tai liikenteeseen.

L:lla [185/2003](#) muutettu 96 § tulee voimaan 1.4.2003. Aiempi sanamuoto kuuluu:

96 § [\(18.12.1995/1606\)](#)



Jos valtio tai kunta avustaa yksityisen tien kunnossapitoa tai kunta kustannuksellaan vastaa yksityisen tien kunnossapidosta, tien käyttämistä muuhun kuin tieosakkaiden hyväksi tapahtuvaan liikenteeseen ei saa kieltää. Säännöllisen liikenteen harjoittamiseen tiellä tarvitaan tällöinkin tiekunnan tai tieosakkaiden suostumus. Jos muusta kuin tieosakkaiden hyväksi tapahtuvasta liikenteestä aiheutuu huomattavaa haittaa kiinteistön tai rekisteriyksikön omistajille, voidaan kunnan suostumuksella muiden kuin tieosakkaiden tienkäyttö kieltää tai sitä rajoittaa. ([15.12.2000/1079](#))

Milloin kunta on antanut avustusta yksityisen tien tekemiseen tai tehnyt tien kokonaan tai osaksi kunnan varoilla, on kymmenen vuoden ajan viimeisen avustuserän nostamisesta tai kunnan tekemän tietyön päättymisestä lukien noudatettava, mitä 1 momentissa on säädetty.

14 LUKU

Erinäisiä säännöksiä

[101 §](#)

Milloin joku jättää noudattamatta kiellon, joka koskee tiellä kulkemista tai muutoin tien käyttämistä, taikka 18 tai 19 §:ssä tarkoitetun kiellon, on poliisiviranomaisella valta, jos kiellon rikkominen on ilmeinen, antaa virka-apua kiellon vastaisen toimenpiteen estämiseksi tai oikaisemiseksi.

2 momentti on kumottu L:lla 15.12.2000/1079.

3 momentti on kumottu L:lla 15.12.2000/1079.

101 a § ([28.2.2003/185](#))

Antaessaan 96 §:n 1 momentissa tarkoitetun suostumuksen tien käytön kieltämiseen tai rajoittamiseen kunta antaa samalla myös tieliikennelain ([267/1981](#)) [51 §:n](#) 2 momentissa tarkoitetun suostumuksen liikenteen ohjauslaitteen asettamiseen.

L:lla [185/2003](#) lisätty 101 a § tulee voimaan 1.4.2003.

28.2.2003/185:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2003.

[HE 163/2002](#), [LiVM 24/2002](#), EV 256/2002

(Yksityistielaki ja Laki yksityisistä teistä annetun lain muuttamisesta löytyvät osoitteesta [www. finlex.fi](http://www.finlex.fi))



LIIKENNEVALIOKUNNAN MIETINTÖ YKSITYISTIELAISTA (Hevosia koskevat osiot) 24/2002 vp

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Ratsastus ja hevosajoneuvolla liikkuminen

Valiokunnan saaman selvityksen perusteella voidaan katsoa, että liikkuminen maastossa ainakin jalkaisin, suksilla tai muulla näihin verrattavalla tavalla on riidattomasti jokamiehenoikeuden mukaista eikä näin ollen vaadi omistajan suostumusta. Oikeustieteellisessä kirjallisuudessa suhtautuminen ratsastamiseen on kuitenkin epäselvempi. Jotkut kirjoittajat katsovat ratsastuksen kuuluvan jokamiehenoikeuden piiriin, ellei siitä aiheudu selvää vahingonvaaraa maastolle. Toisaalta siihen suhtaudutaan myös varauksellisemmin ja sen, samoin kuin talvisin reellä maastossa kulkemisen, katsotaan muodostavan rajatapauksen jokamiehenoikeuksien ulottuvuuden kannalta. Tällöin on katsottu, että tavanomaisen oikeuden kannalta saattaa olla perusteita katsoa, että ainakin selkeillä poluilla ja kärryteillä saa maastossa ratsastaa haittaa aiheuttamatta.

Hevosajoneuvoilla tapahtuva tien käyttö voidaan nykyisin ja hallituksen esityksenkin mukaan yleisesti kieltää niiltä, joilla ei ole oikeutta yksityiseen tiehen.

Yksityiskohtaiset perustelut

Valiokunta ehdottaa vielä 1 momenttia muutettavaksi siten, että työhevosella tapahtuville maa- ja metsätalouden kuljetuksille annettaisiin oikeus käyttää yksityisteitä, vaikkei kuljetusta suoritettaisi tieosakkaan hyväksi. Useimmissa tapauksissa hevosmetsuri kulkiessaan työkohteeseensa on suorittamassa työtä jonkun tieosakkaan hyväksi. Valiokunta katsoo kuitenkin, että myös niissä tapauksissa, joissa kulkeminen on helpompi suorittaa muuta yksityistietä pitkin ja mahdollisesti myös osittain maastossa, hevosmetsureilla tulisi olla mahdollisuus siirtyä ammattinsa harjoittamiseksi työkohteeseensa. Valiokunnan huomiota on kiinnitetty siihen, että päätoimisia hevosmetsureita toimii Suomessa noin 50 ja osa-aikaisia on suunnilleen saman verran. Kun matka hevosen koti- tai hoitopaikasta työkohteeseen ylittää 15 kilometriä, hevosta ei käytetä siirtymiseen. Tämän vuoksi valiokunta katsoo, että hevosmetsureilla pitää olla mahdollisuus valita lyhyin mahdollinen matka työkohteeseensa.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt luvan antajan sääntelyä mutkikkaana. Valiokunta ehdottaa vain sanallisen muutoksen säännökseen, että tieosakas taikka, jos osakkaat muodostavat tiekunnan, toimitsijamies tai hoitokunta antavat luvan tien tilapäiseen käyttöön. Valiokunta ehdottaa sen sijaan 2 momenttiin lisättäväksi uuden selventävän toisen virkkeen, jossa säädetään, että tieosakkaat tai tiekunnan kokous antavat luvan säännölliseen toimintaan. Tien käyttämistä koskevan käyttömaksun osalta valiokunta ehdottaa ainoastaan kielellisen täsmennyksen. Käyttömaksu olisi määrättävissä koskemaan kaikkea 1 momentissa tarkoitettua käyttämistä, ja se koskisi näin ollen myös työhevosella tapahtuvia maa- ja metsätalouden kuljetuksia, joihin ei vaadita lupaa. Maksun perimiseen ei kuitenkaan missään tapauksessa ole pakkoa, vaan siitä voidaan vapaasti sopia osapuolten välillä.

(Liikennevaliokunnan mietintö löytyy kokonaisuudessaan osoitteesta www.eduskunta.fi)



JÄRJESTYSLAKI (hevosia ja ratsastusta koskevat osiot)

Annettu Naantalissa 27 päivänä kesäkuuta 2003

Järjestyslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on edistää yleistä järjestystä ja turvallisuutta.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *yleisellä paikalla*:

- a) tietä, katuja, jalkakäytävää, toria, puistoa, uimarantaa, urheilukenttää, vesialuetta, hautausmaata tai muuta vastaavaa aluetta, joka on yleisön käytettävissä;
- b) rakennusta, joukkoliikenteen kulkuneuvoa ja muuta vastaavaa paikkaa, kuten virastoa, toimistoa, liikenneasemaa, kauppakeskusta, liikehuoneistoa tai ravintolaa, joka on yleisön käytettävissä joko jonkin tilaisuuden aikana tai muutoin;

2) *taajamalla* taajaan rakennettua aluetta, joka on osoitettu taajama-liikennemerkillä.

2 luku

Järjestyksen ja turvallisuuden vaarantaminen sekä häiriön aiheuttaminen

3 luku

Kielletyt esineet ja aineet

4 luku

Eläimet

14 §

Koirakuri

Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden säilymiseksi koiran omistajan tai haltijan on:

- 1) pidettävä koira taajamassa kytkettynä;
- 2) pidettävä huolta, ettei koira pääse yleiselle uimarannalle, lasten leikkipaikaksi varatulle alueelle, toriaikana torille, kuntopolulle tai muulle sen kaltaiselle juoksuradalle kytkemättömänä, yleiseen käyttöön kunnostetulle ladulle tai urheilukentälle, jollei se ole erikseen sallittua;
- 3) pidettävä huolta siitä, että koiran uloste ei jää ympäristöön hoidetulla alueella taajamassa.



Mitä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa säädetään, ei koske virantoimituksessa käytettävää valtion omistamaa koiraa, vartiointitehtävässä olevaa vartijan koiraa, palvelutehtävässä olevaa koulutettua pelastuskoiraa, liikuntavammaisen avustajakoiraakaan eikä näkövammaisen opaskoiraakaan.

Mitä 1 momentin 1 kohdassa säädetään, ei koske suljettua pihaa, koirien harjoituspaikkaakaan eikä erityisesti osoitettua aidattua jaloittelualuetta. Koiran tulee kuitenkin näissäkin paikoissa olla omistajansa tai haltijansa valvonnassa.

Mitä 1 momentin 2 kohdassa säädetään, koskee myös kissaa. Mitä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa säädetään, koskee myös hevosta sekä soveltuvin osin muuta koti- tai lemmikkieläintä.

15 §

Ratsastaminen

Ratsastaminen ja hevos- tai muulla vastaavalla ajoneuvolla ajaminen on kielletty kuntopolulla tai muulla sen kaltaisella juoksuradalla, yleiseen käyttöön kunnostetulla ladulla ja urheilukentällä, jollei muuta ole osoitettu.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske välttämätöntä huolto- ja kunnossapitotyötä eikä järjestyksenpitoon liittyvää viranomaisten toimintaa.

5 luku

Seuraamukset

16 §

Järjestysrikkomus

Joka tahallaan

10) laiminlyö 14 §:n 1 momentissa säädetyn eläinten pitämiseen liittyvän velvollisuuden tai

11) toimii vastoin 15 §:n 1 momentissa säädettyä ratsastamiseen ja ajamiseen liittyvää kieltoa,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *järjestysrikkomuksesta* sakkoon.

Järjestysrikkomuksesta tuomittua sakkoa ei saa muuntaa vankeusrangaistukseksi.

17 §

Vaarallisia esineitä koskevien säännösten rikkominen

18 §

Toisen vahingoittamiseen soveltuvia esineitä tai aineita koskevien säännösten rikkominen

19 §

Rikesakko

20 §

Teettäminen

21 §

Menettämisseuraamus, hävittäminen ja pois ottaminen



6 luku
Erinäiset säännökset

22 §

Järjestyksenvalvojan asettaminen

23 §

Järjestyksenvalvontatehtävät

24 §

Muutoksenhaku

Tämän lain nojalla annettuun hallintopäätökseen haetaan muutosta siten kuin hallintolainkäyttölais-
sa (586/1996) säädetään.

Tämän lain nojalla tehtyä luvan peruuttamista tai lupaehtojen muuttamista koskevaa päätöstä on
noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomaisen toisin määrää.

25 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 2003.

Tällä lailla kumotaan 1 päivänä kesäkuuta 1928 annettu asetus, joka sisältää maaseudun yleisen
järjestyssäännön (219/1928) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

[HE 20/2002](#)

HaVM 28/2002

EV 295/2002

Naantalissa 27 päivänä kesäkuuta 2003

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sisäasiainministeri

Kari Rajamäki

(Järjestyslaki kokonaisuudessaan löytyy osoitteesta www.finlex.fi)



HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ JÄRJESTYSLAISTA (Hevosia koskevat osiot) 28/2002 vp

Hallituksen esitys laiksi turvallisuuden edistämistä yleisillä paikoilla koskevien säännösten uudistamiseksi

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Järjestyslaki

2 luku. Järjestyksen ja turvallisuuden vaarantaminen sekä häiriön aiheuttaminen

Jätelain (1072/1993) 19 §:n mukaan ympäristöön ei saa heittää roskaa, likaa eikä käytöstä poistettua konetta, laitetta, ajoneuvoa, alusta tai muuta esinettä siten, että siitä voi aiheutua vaaraa tai haittaa terveydelle, epäsiisteyttä, maiseman rumentumista, viihtyisyyden vähentymistä tai niihin rinnastettavaa muuta vaaraa tai haittaa. Sanotun lain 20 §:n 1 momentin mukaan roskaaja on velvollinen puhdistamaan roskaantuneen alueen. Lain 60 §:n mukaan roskaamiskiellon rikkomisesta ja roskaantuneen alueen puhdistamisvelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan jäterikkomuksena sakkoon. Lain 62 §:n nojalla roskaamiskiellon vähäisestä rikkomisesta voidaan määrätä rikesakko.

Hallintovaliokunta katsoo, että ihmisen tai eläimen virtsan tai ulosteen kaltaista luonnontuotetta ei voida riidattomasti pitää jätelain tarkoittamana roskana tai likana. Esimerkiksi niiden luontoon jättämistä ei ole yleensä pidettävä jätelain tarkoittamana roskaamisena. Virtsaamisen ja ulostamisen ongelmallisuus liittyykin nimenomaan järjestyslakiehdotuksella suojattavaksi tarkoitetuilla yleisillä paikoilla tapahtuvaan toimintaan. Ihmisen virtsaaminen tai ulostaminen yleisellä paikalla (järjestyslakiehdotuksen 7 §:n 2 momentti ja 16 §:n 1 momentin 6 kohta) ei niinkään ole roskaamisongelma, vaan yleistä järjestystä vaarantavaa sopimatonta ja häiritsevää käyttäytymistä. Eläimen virtsaamisessa tai ulostamisessa yleisellä paikalla (järjestyslakiehdotuksen 14 §:n 1 momentin 3 kohta ja 16 §:n 1 momentin 10 kohta) ei taas ongelmana ole niinkään itse virtsaaminen tai ulostaminen taikka virtsan tai ulosteiden jättäminen yleensä, vaan virtsan tai ulosteiden jääminen yleisen järjestyksen näkökulmasta sopimattomaan tai häiritsevään paikkaan.

4 luku. Eläimet

15 §. *Ratsastaminen.* Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että pykälän rajoitukset liittyvät 1 momentista ilmeneviin paikkoihin. Ulkoiluealue on valiokunnan käsityksen mukaan käsitteenä laajempi, eikä kielto ulotu tällaiselle alueelle, ellei ole kysymys 1 momentissa tarkoitettusta paikasta. Kaikissa tilanteissa ratsastajan ja hevos- tai muun ajoneuvon kuljettajan tulee noudattaa esimerkiksi jalan- kulkijoihin ja pyöräilijöihin nähden erityistä varovaisuutta ja huolellisuutta. Käytännössä ongelmia voi esiintyä lähinnä taajamissa ja niiden läheisyydessä.

Lakiehdotuksen 15 §:n 2 momentin osalta valiokunta tähdentää ymmärtäväistä tulkintaa ammatti- aan harjoittavien hevosmetsurien kohdalla.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että 4.-10. ja 12. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina,

Helsingissä 11 päivänä helmikuuta 2003

(Mietintö kokonaisuudessaan löytyy osoitteesta www.eduskunta.fi)



Yksityistielain ja järjestyslain sekä jokamiehen oikeuksien vaikutuksia hevosella liikkumiseen

- Jokamiehen oikeudella saa tilapäisesti ratsastaa toisen alueella, myös yksityistiellä
- säännöllinen ja ammattimainen ravivalmennus vaatii luvan
- hevonen ja kärry = hevosajoneuvo, jonka liikkumista säätelee tieliikennelaki
- Ratsastajan ja eläimen kuljettajan on soveltuvin osin noudatettava ajoneuvon kuljettajaa koskevia säännöksiä (Tieliikennelaki § 47)
-> poliisin tulkinta: ratsukko ei kuulu kevyenliikenteenväylälle
- ratsastaminen ja hevos- tai muulla vastaavalla ajoneuvolla ajaminen on kielletty kuntopolulla tai muulla sen kaltaisella juoksuradalla, yleiseen käyttöön kunnostetulla ladulla tai urheilukentällä, jollei muuta ole osoitettu (Järjestyslaki § 15)
- järjestetty toiminta, joka selvästi lisää yksityistien tienpidon kustannuksia vaatii luvan, jos kyseessä ei ole tiekunnan osakas (Yksityistielaki § 80)

Hevosella liikkuessasi:

- kysy ensin - ratsasta tai aja vasta sitten
- tervehdi ja ole ystävällinen
- ilmoita maastoon lähtiessäsi, mihin lähdit ja milloin palaat
- ota puhelin mukaasi

Hevoset yksityisteillä

Suomen tieyhdistyksen ohjeilla pyritään:

(Suomen tieyhdistys: Yksityistien hallinnon ja kunnossapidon perusteet, Tiekunta ja tieosakas 2001)

- pelisääntöjen luomiseen tie- ja käyttömaksuja määriteltäessä
- haja-asutusalueen elinkeinojen kehittämiseen
- ratsastusreittien aikaansaamiseen
- edistämään sopimusmenettelyin hevosurheilun harrastusmahdollisuuksia

Hevosurheilusta määrättävien käyttömaksujen perusteita:

- säännöllisestä tienkäytöstä voi tiekunta määrätä tiemaksun tai käyttömaksun
- maksua määrättäessä huomioidaan
 - hevosten määrä
 - käytön määrä
 - laatu
 - käytettävä tienpituus



- maksu määritellään tien kunnossapitokustannusten mukaan (samoin kuin muut tienkäyttömaksut)
- maksua voidaan korottaa, jos käyttö aiheuttaa vaatimuksia esim. tien pinnoitteelle
 - yksityistielain lähtökohtana on, että tien kunnossapitoon erityisvaatimuksia esittävä vastaa aiheutuvista lisäkustannuksista

(Tiedot koottu Kaakkois-Suomen Metsäkeskuksen Mika Pulkkisen kalvojen pohjalta)

Ehdotus tiekunnan osakkaan maksuista:

- ravivalmennus rinnastetaan asuinkiinteistön lisähenkilöautoon TAI
- yksiköt arvioidaan suoraan hevosityhdistelmän painon ja käyttökertojen perusteella
- ravivalmennuksen yksikkö on 225 tn / hevonen / km
- ratsastuksen yksikkö on 112 tn / hevonen / km
- yksiköt perustuvat keskimääräiseen tienkäyttöön, kun hevosilla ajetaan / ratsastetaan tiellä joka toinen päivä – runsaampi / vähäisempi käyttö huomioidaan korjauskertoimilla (0,5 - 1,5 * painoluku)
- laskelmassa huomioidaan vain tiellä ajettavat / ratsastettavat hevoset, joiden tallin kokonaishevosmäärä ei välttämättä ratkaise

Ehdotus tiekunnan ulkopuolisilta perittävistä maksuista:

- maksu peritään vuosittain
- ravivalmennuksen osalta 16-32€ / hevonen / km
- ratsastuksen osalta 8-16€ / hevonen / km

(Tiedot koottu Kaakkois-Suomen Metsäkeskuksen Mika Pulkkisen kalvojen pohjalta)

- Yllämainitut laskelmat ovat suuntaa-antavia ehdotuksia käyttömaksuista.
- Käytännössä maksuista tai muista korvauksista neuvotellaan tapauskohtaisesti tiekunnan kanssa.



Ratsukon oikeuksista ja velvollisuuksista

1. Jokamiehenoikeus

- Kirjoittamaton laki, maantapa, -tapaoikeus
- **Jokamiehenoikeutta rajoittaa**
 - kirjoitetut säännökset osittain
 - järki ja hyvät tavat + hyvät hevostaidot rajaa!

Jokamiehenoikeudet ja velvollisuudet

- sallivat liikkumisen jalan, hiihtäen, pyörällä, ratsain
 - mahdollisuus käyttää luontoa omistuksesta riippumatta
 - o ei pihalla, pelloilla, niityillä, istutuksilla!
Maanomistajien esittämiä toiveita hevosella liikkumiseen:
 - o hevosella liikuttaessa on syytä välttää myös taimikkoja ja suoja-alueita
 - o kelirikkoaikana tulee välttää hevosilla liikkumista aroilla alueilla
 - ei saa aiheuttaa haittaa tai häiriötä
 - rajaa rikoslaki, järjestyslaki, yksityistielaki
 - o rikoslaki 28.luku:varkaudesta, kavalluksesta ja luvattomasta käytöstä
 - o rikoslaki 28:11 Hallinnan loukkaus...
 - jos vain vähäinen haitta, ei ole hallinnan loukkaus
 - luvatta käyttää toisen pihamaata kulkutienä...
 - ottaa haltuunsa toisen hallinnassa olevaa maata...
- ➔ rangaistavaa: sakko – vankeus enintään 3kk

2. Hevoset yksityistiellä

- Yksityistiellä ratsastamiseen tarvitaan lupa, jos
 - o toiminta selvästi lisää tien kunnossapitokustannuksia (yksityistielaki 80 §)
 - lupaa pyydetään tiekunnalta, toimitsijamieheltä, hoitokunnalta tai tieosakkaalta
 - sovitaan tai määrätään käyttömaksu
 - 26 §: kohtuus, vrt. tiemaksu, erityinen kunnossapitokustannuksien lisääntyminen
 - valitus maksun suuruudesta tielautakuntaan -> maa- ja metsätalouden ministeriön luvalla
- ➔ rikkominen -> 101 § poliisin virka-apu/ 102 § rangaistus/sakko
- Yksityistien tilapäinen käyttäminen
 - o sallittua jokamiehenoikeuden nojalla
 - o luvanvaraista ja maksullista silloin, kun käyttö selvästi lisää tien kunnossapitokustannuksia tai kun tietä käytetään kuljetuksiin (poikkeuksena työhevonon)

(Yksityistielaki 80 ja 26 §)
- Yksityistien säännöllinen käyttäminen
 - o Tieoikeus on annettava sellaiselle kiinteistölle, jolle se on tärkeää kiinteistön tarkoituksen mukaista käyttöä varten eikä käytöstä aiheudu haittaa (Yksityistielaki 9 §)
 - o tieoikeus on annettava elinkeinonharjoittajalle (esim. ratsastuskoulu), jos tien käyttäminen on tälle tärkeää elinkeinon harjoittamista varten eikä käytöstä aiheudu huomattavaa haittaa (Yksityistielaki 10 §)
- Yksityistien käytöstä
 - o ratsastamista yksityistiellä ei voi yleisesti kieltää niin kuin moottori- ja hevosajoneuvolla liikkumisen; ratsukko ei ole hevosajoneuvo
 - o tieosakas saa ratsastaa ja järjestää ratsastustoimintaa yksityisellä tiellä ilman eri lupia; ratsastuskäyttö otetaan huomioon tieyksiköitä laskettaessa



3. Kieltoimerkit luonnossa tai tiellä

- Vain viranomaisn voi rajoittaa luonnossa kulkemista
 - Kieltoaulussa usein viranomaisen nimi ja pykälä
- Luonnonsuojelulaki 36 § kieltää perusteettomat kieltoimerkit
 - Alueen ympäristökeskus poistaa
 - ➔ rangaistuksena sakko 58 §
- Kunnan lupa yksityistielle laitettavaan liikennemerkkiin (Tieliikennelaki 51 § 2mom.)
- Luvaton liikennemerkki on kielletty (Tieliikennelaki 56 §)
 - poliisi tai tienpitäjä poistaa
 - ➔ rangaistuksena sakko 103 §

4. Järjestyslaki rajoittaa

- Ratsastus on kielletty (15 §):
 - kuntopolulla
 - tms. yleiseen käyttöön kunnostetulla ladulla,
 - urheilukentällä,
 - jollei muuta ole osoitettu eräin viranomaisten liikkumista koskevin poikkeuksin
 - valvoo poliisi
 - ➔ rangaistuksena sakko/rikesakko 16-18 §

5. Tieliikennelaki rajoittaa

- Ratsastajan ja eläimen kuljettajan on soveltuvin osin noudatettava ajoneuvon kuljettajaa koskevia säännöksiä, 47 § 3 mom. (Kotieläimen varominen ja eläinten kuljettaminen tiellä)
 - poliisin tulkinta: ratsukko ei kuulu kevyenliikenteen väylälle

6. Perusteeton estäminen

- Ratsukon perusteeton estäminen ja uhkaaminen hevosen pelästyttämisellä voi täyttää rikoksen tunnusmerkistön; pakottamisen yritys on rangaistava ja yllytysrikokseen rangaistaan vastaavasti kuin teko (Rikoslaki 25)
 - ➔ rangaistuksena pakottamisesta sakko – vankeus enintään 2 vuotta

(Ratsukon oikeuksista ja velvollisuuksista -osio koottu Leena Eränkö-Pohjanraidon materiaalien pohjalta)



REITIT KAAVOITUKSESSA

Maakuntakaava

Vuoden 2000 alusta voimaan tullut maankäyttö- ja rakennuslaki toi maakuntakaavoituksen aikaisempien seutukaavojen tilalle. Maakuntakaava on yleispiirteinen ja sillä ohjataan sellaista alueiden käyttöä, joka vaatii ylikunnallista tarkastelua. Laki edellyttää, että maakuntakaavassa on kiinnitettävä erityistä huomiota mm. virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyteen.

Maakuntakaava voi toteutua alempiasteisten kaavojen tai hankesuunnitelmien kautta. Maakuntakaava on ohjeena yleiskaavan laatimiselle.

(Muokattu Suomen Ladun poluista reiteiksi materiaalin pohjalta, www.suomenlatu.fi/poluistareiteiksi)

Yleiskaava

Yleiskaavasta on säädetty maankäyttö- ja rakennuslain 35 §:ssä seuraavaa:

1 mom.

Yleiskaavan tarkoituksena on kunnan tai sen osan yhdyskuntarakenteen ja maankäytön yleispiirteinen ohjaaminen sekä toimintojen yhteensovittaminen. Yleiskaava voidaan laatia myös maankäytön ja rakentamisen ohjaamiseksi määrättyllä alueella.

2 mom.

Yleiskaavassa esitetään tavoitellun kehityksen periaatteet ja osoitetaan tarpeelliset alueet yksityiskohtaisen kaavoituksen ja muun suunnittelun sekä maankäytön perustaksi.

Yleiskaava ja hevostalous

- Yleiskaavalla voidaan ”suojata” olemassa oleva tai alueelle tuleva hevostaloustoiminta
- Yleiskaavassa voidaan osoittaa esim. alueita, joille hevosreittejä on suunnitteilla
- Kunnan osoittaessa yleiskaavassa alueen esim. hevostaloudelle on kunta samalla, ainakin epäsuorasti, tunnistanut tarkoituksen hyväksyttäväksi ja tarpeelliseksi -> saattaa helpottaa esim. tukien saantia hankkeelle
- Kaavoituksella voidaan ohjata saman palvelun tuottajat samalle alueelle, syntyy keskittymä (esim. hevostalouskeskittymä)
 - luo vetovoimaa alalle
 - yritykset voivat hyödyntää ns. suuruuden ekonomiaa mm. ostoissa, markkinoinnissa, työvoimassa ja sijaisjärjestelyissä sekä tapahtumien järjestämisessä
 - julkiset tahot esim. kunta voivat tukea useiden yritysten keskittymää esim. hevosreitistön, jätehuollon ja linja-autoyhteyksien muodossa
 - toiminta yleiskaavan mukaista, joten naapuruston tuntemat haitat on helpompi torjua
 - maapinta-alaa saada helpommin hevostalouden käyttöön mm. laidunmaiden vuokrauksen, rehujen hankinnan kautta naapurustolta, kun markkinat ovat tuottajillekin merkittävät
 - yhteistoiminta tuo painoarvoa, alueen edelleen kehittäminen helpottuu

(Vantaan ratsastusreitistön tarveselvitys, www.vantaa.fi)



ULKOILU/HEVOSREITTIIEN SUUNNITTELU JA TOTEUTTAMINEN

Hevosreittien suunnittelun yleiset periaatteet

1) Reittejä rakennetaan tarpeeseen

Tehdään tarvekartoitus, jossa kartoitetaan kunnan/alueen hevostallit, hevosurheilukeskukset (raviradat + maneesit jne.) olemassa olevat hevosreitit ja mahdolliset matkailupalveluita tarjoavat yritykset ja sijoitetaan ne kartalle.

Hevosreittien tarve liittyy oleellisesti ratsukoiden turvallisuuden parantamiseen maastossa liikuttaessa sekä hevosmatkailun edistämiseen.

Määritellään muut mahdolliset reitin käyttäjät esim. kävelijät, pyöräilijät.

2) Edistetään reittien perustamista maankäytön suunnittelulla

Otetaan hevosreitit huomioon maankäytön suunnittelussa. Maankäytön suunnittelulla pyritään edistämään reittien jatkuvuutta ja saavutettavuutta (yhteydet reitille eri talleilta) sekä vähentämään ristiriitoja hevosreittien ja muiden maankäyttömuotojen välillä. Maankäytön suunnittelulla on mahdollisuus huomioida tai varata kaavaan tilaa mahdollisten uusien hevoskeskusten rakentamiselle. Tilavaraus on erityisen tärkeää suurien kasvukeskusten alueella, joissa kaavat saattavat käydä "ahtaksi", ja sopivan tilan löytäminen esim. uudelle hevosurheilukeskukselle on myöhemmin vaikeaa ellei lähes mahdotonta.

3) Maanomistajille, paikallisille asukkaille, yhdistyksille ja järjestöille tiedotetaan hevosreittien suunnittelusta ja heidät otetaan mukaan suunnitteluun alusta alkaen

Hevosreittejä suunniteltaessa on toimittava mahdollisimman avoimesti ja pyrittävä löytämään hyvä keskusteluyhteys eri osapuolten kesken. Tärkeää on tiedustella eri osapuolten näkemyksiä ja mielipiteitä reittivaihtoehdoista ja pyrkiä neuvotteluteitse kaikkia asianosaisia tyydyttävään ratkaisuun.

4) Hevosalan yrittäjät ja harrastajat otetaan mukaan reitin suunnitteluun

Kaikki kunnan hevosalan yrittäjät ja harrastajat pyritään kutsumaan kuntakohtaiseen suunnittelutilaisuuteen niin, että heidät saadaan mukaan suunnitteluun alusta alkaen. Myös muut reittiin linkittyvät yrittäjät esim. matkailualalta on hyvä kutsua mukaan mahdollisimman varhain. Lisäksi reitin toteuttajat, ylläpitäjät ym. tahot huomioidaan suunnittelun alkuvaiheesta lähtien.

5) Kaikkia maanomistajia kohdellaan tasavertaisesti

Kaikkia ao. maanomistajia informoidaan reittihankkeesta ja heidän kanssaan käydään neuvotteluja reittien linjauksesta. Maanomistajien kanssa käydään keskustelut, joissa on hyvä tuoda esiin mm. seuraavia seikkoja:

- Tärkeää on kysyä ja kuulla maanomistajan mielipidettä, mistä reitti voisi kulkea. Yleensä on parempi lähestyä maanomistajaa kysyen kuin valmiita ratkaisumalleja esittäen.

Kysytään maanomistajan mielipidettä reitin kulusta esim. seuraavasti: meidän pitäisi päästä pisteestä A pisteeseen B, miten se teidän mielestänne kävisi parhaiten.

- Maanomistajille on hyvä löytää erilaisia hyötynäkökulmia/yhteistyömahdollisuuksia hevosostaloudesta/alasta esim. rehun tuotanto, lannan hyötykäyttö, kenttien tai teiden lanaus, tallin/ympäristön ylläpito, laitumien vuokraus jne. Mikäli reitille tulee nuotiopaikkoja, voidaan polttopuiden toimituksesta tehdä sopimus maanomistajan kanssa. Näin ollen reittien ahkera käyttö on maanomistajan etu, koska silloin myös polttopuuta kuluu enemmän ja maanomistaja hyötyy.

6) Varmistetaan reitin saavutettavuus

Pyritään varmistamaan reitin saavutettavuus mahdollisimman monelta kunnan tai alueen tallilta ns. yhdysreittien avulla.

7) Sidotaan reitti valtakunnalliseen Hevoskehään

Suunnitellaan ja toteutetaan reitit yhteistyössä naapurikuntien ja alueiden kanssa niin, että tulevaisuudessa hevosreiteistä muodostuu kokomaan kattava hevosreittiverkosto.



8) Pidetään yhteyttä viranomaisiin ja muihin yhteistyötahoihin

Huomioitavia tahoja ovat mm.:

- Maakuntakaavan laatijat (Maakuntaliitot) ja kuntien kaavoitusviranomaiset: tulevat reittihankkeet ja reitistöjen väliset yhteydet
- TE-keskukset ja Maakuntaliitot: reittien rahoitus, työllistyvyys ja elinkeinojen tukeminen
- Ympäristökeskukset: luonnon- ja ympäristön suojelu, reittien rakentaminen
- Metsähallituksen alueyksiköt: Metsähallituksen reitistöt
- Metsänhoitoyhdistykset, tuottajayhdistykset ja metsäkeskukset: metsätiet, metsien tuleva käyttö
- Kuntien liikunta-, matkailu-, kaavoitus, ympäristö- ja tekninen toimi

(Hevosreittien suunnittelun yleiset periaatteet on koottu Suomen Ladun Poluista Reiteiksi materiaalin Ulkoilureittien suunnittelun ja toteuttamisen periaatteita mukailleen. Periaatteet löytyvät osoitteesta www.suomenlatu.fi/poluistareiteiksi)

Ulkoilu/Hevosreittien toteuttaminen ja rakentaminen

Ulkoilureittitoimitus

Reittitoimitukset voidaan tehdä kahdella tavalla:

- 1) *maanomistajien kanssa tehdyt sopimukset käyttöoikeudesta.*
- 2) *ulkoilureittitoimituksella* (näitä on käytetty tähän mennessä hyvin vähän), johon on kolme eri vaihtoehtoa:
 - ulkoilureittitoimitusmaanomistajien kanssa tehtyjen sopimusten perusteella
 - ulkoilureittitoimitus ulkoilureittisuunnitelman ja alueellisten ympäristökeskusten päätöksen perusteella
 - ulkoilureittitoimitus suoraan kaavaan merkityn reitin perusteella

Vaikka varsinaista reittitoimitusta ei tehtäisikään, on hyvä tehdä yleisimmin käytetyistä reiteistä käyttöoikeussopimukset, jotta varmistetaan reitin käytön pysyvyys myös pidemmällä aikavälillä.

Hevosreitien perustaminen sopimuksella

Toteutettaessa hevosreitti sopimuksella on huomioitava seuraavat asiat:

- Tehdään aina kirjallinen sopimus kaikkien maanomistajien kanssa
- pyritään mahdollisimman yhtenäiseen sopimuskäytäntöön eri maanomistajien kanssa
- määräaikaissa sopimuksissa pyritään pitkäaikaisiin sopimuksiin
- määräaikaissa sopimuksissa pyritään kiinnittämään sopimus kiinnitys- ja lainhuutorekisteriin
- käytetään yleisesti hyväksyttyä valmista sopimus pohjaa
- tehdään sopimukseen ehto, joka sitoo maanomistajan ilmoittamaan hevosreitien käyttöoikeussopimuksesta kiinteistön kaupassa tai -vaihdossa

Hevosreittien rakentaminen

Käytetään mahdollisimman paljon paikallista työvoimaa, yrittäjiä ja asiantuntemusta hevosreittien ja niiden palveluiden rakentamiseen. Pyritään hyödyntämään vapaaehtoistyövoimaa mahdollisuuksien mukaan esim. kivien keräämiseen/siirtämiseen, oksistojen/pusikoiden suorimiseen jne.

Ratsastusteiden yleissuunnittelu

Ratsastustien paikkaa valittaessa tulee ottaa huomioon seuraavat vaatimukset:

- ratsastukseen sopiva turvallinen maasto
- Helppo reitti tehdään profiililtaan lievästi nousevaan ja laskevaan maastoon.

- riittävän hyvä näkyvyys

Jos ratsastustie sijaitsee kasvillisuudeltaan tiheässä maastossa, voidaan puita ja pensaita harventaa paremman näkyvyyden saavuttamiseksi. Jyrkissä mutkissa ja ratsastusteiden risteyksissä kasvillisuus on raivattava siten, että näkyvyys on riittävä eikä yllättäviä kohtaamisia pääse tapahtumaan. Myös radan leveyttä voidaan lisätä turvallisuutta parantamaan.



- riittävä etäisyys liikenneväylistä ja muista häiriötä tuottavista lähteistä.

(SRL:n Ratsastuskeskuksen suunnittelu- ja rakentamisopas)

Ratsastusreittien mitoitus ja perustaminen

- Kaviouran minimileveys on 1 m. Vapaan tilan tarve uran kohdalla on 1,5 m ja korkeussuunnassa 3,0 m. Vapaaseen laukkaan tarvittavan uran leveys on 2,0 m.
(Kevyen liikenteen väylät liikuntapaikkoina, www.klipa.info)
- Kiinteällä ja läpäisevällä maapohjalla (sora, hiekka, moreeni) vaellusratsastukseen sopiva reitti voi olla tallaamalla syntynyt polku.
- Reitin on oltava pehmeä. Kova pinta, kuten asfalttipinnoite, sopii vain rauhalliseen ratsastukseen käynnissä.
- Reitistön merkitseminen ja eri liikkujaryhmien opastus on tärkeää alueilla, joilla on paljon liikkujia.
- Ratsastusreiteillä voitaisiin käyttää nopeusmerkintöjä siten, että laukka ja ravi olisivat sallittuja vain turvallisilla paikoilla.
- Vilkkaasti liikennöityjen teiden ali pitäisi päästä alikulkua pitkin. Alikulun vähimmäiskorkeus on 3 metriä, jos riittävän korkea alikulkua ei ole, voidaan hevosta taluttaa.
- Jos alikulku ei ole mahdollinen, voidaan käyttää ylikulkua. Ylikulkuun on kuitenkin tehtävä niin korkeat kaiteet, ettei hevonen säikähtäessään voi hypätä kaiteen yli.

(Vantaan ratsastusreitistön tarveselvitys, www.vantaa.fi)

- Ali- tai ylikulkua halvempia vaihtoehtoja ovat hevosista varoittavat vilkkuvat liikennevalot, jotka ratsastaja kytkee päälle painamalla nappia lähestyessään vilkkaan tien ylitystä.

Ratsastusteiden rakenteet

Ratsastustiet suunnitellaan sellaiseen hyväpohjaiseen maastoon, että varsinaista rakennekerrosten rakentamista on mahdollisimman vähän. Vanhat polut, metsä- ja talvitiet raivataan ja tasoitetaan riittävään leveyteen. Ratsastustien kunnostus tulisi tehdä niin, että koneellinen hoito on mahdollista.

Metsämaastossa riittää raivaus ja humuskerroksen poisto. Tarpeellisiin paikkoihin ajetaan noin 100 mm:n paksuinen pintakerros soraa. Heikosti kantaviin ongelmapaikkoihin asennetaan kuitukangas maapohjan päälle, jonka päälle tehdään 150 mm:n paksuinen kantava kerros murskeesta ja tämän päälle 100 mm:n paksuinen pintakerros sorasta.

Pintakerros kallistetaan ratsastustien reunoihin päin. Reunat muotoillaan siten, ettei vesi lammikoidu tielle. Tarpeellisiin paikkoihin tehdään niskaojat, missä ulkopuoliset pintavedet valuvat tielle. Ojien ja purojen ylitykseen käytetään rumpusilloja. Puusilloja ei käytetä.

(SRL:n Ratsastuskeskuksen suunnittelu- ja rakentamisopas)

Hevosreittien merkintä ja ylläpito

Hevosreittien merkintä

Suosittelavaa on käyttää Suomen Standardisoimisliiton standardin SFS 4424 Ulkoilun ja urheilun merkit mukaisia merkkejä.

Määräysmerkit ovat pyöreitä sinivalkoisia merkkejä, joita käytetään ilmoittamaan viranomaismääräykseen perustuva käskyä.

(Anne Rautiainen: *Kuntoreitti*)

Ohjemerkit ovat sinivalkoisia neliömuotoisia merkkejä, joita käytetään antamaan suosituksia, ohjeita ja kieltoja, jotka eivät perustu viranomaismääräyksiin.

Ohjemerkinä osoitetaan tietyille toiminnolle varattua paikkaa tai toimintakieltoa.

(Anne Rautiainen: *Kuntoreitti*)

(Merkkejä saa tilattua SFS-Standardisoinnin asiakaspalvelusta.)

Hevosista varoittavia liikennemerkkejä on hyvä sijoittaa tallien lähitienoille ja muille paikoille, joissa liikkuu runsaasti hevosia.

(SRL:n Ratsastuskeskuksen suunnittelu- ja rakentamisopas)

Hevosreittien ylläpito



Käyttöoikeudella perustetuilla reiteillä reitin pitäjä on määritelty käyttöoikeussopimuksessa, yleensä reitin pitäjä vastaa myös reitin ylläpidosta. Muilla reiteillä ylläpidosta aiheutuviin kuluihin/hoitotoimenpiteisiin osallistuvat kaikki reittiä säännöllisesti käyttävät sopimusten mukaan.

Jo reitin suunnitteluvaiheessa on hyvä miettiä reitin ylläpitoa. Reittien ylläpitoon on olemassa mm. seuraavia eri vaihtoehtoja:

- *Kunta vastaa reitin ylläpidosta*
Kunta on hyvä yrittää saada mukaan reitin suunnitteluun ja toteutukseen heti Hevoskehien käynnistysvaiheessa, jolloin kunta saattaa olla helpompi saada vastaamaan myös reitin ylläpidosta.
- *Kuntien yhteistyö reitin ylläpidon hoitamiseksi*
Varsinkin, jos reitti kulkee useamman kunnan alueella.
- *Talkoovoiman käyttö*
Seurat, yhdistykset ym. tahot voivat vastata yhdessä reitin ylläpidosta.
- *Poolimalli*
Poolin muodostavat usein kunta, yrittäjät ja metsähallitus. Hyvä vaihtoehto, kun reitistä hyötyy myös rahallisesti esim. matkailun kautta useampi eri taho ja reittien vaatima ylläpidon taso on korkeampi kuin julkisen tahon resurssein on mahdollista hoitaa.

Työhallinnon ja TE-keskusten tukimahdollisuudet

Mikäli reittien kertakunnostustarve on suuri tai reitit ovat huonossa kunnossa, kannattaa selvittää mm. TE-keskusten tukimahdollisuuksia. Yleensä TE-keskusten hankerahoilla on tehty lähinnä reittien kertakunnostuksia.

Hevosreittien käyttöoikeudet

Alueellisten ja kunnallisten hevoskehien ratsastusreitit on tarkoitettu kaikille ratsukoille (hevonon ja ratsastajat). Osalla yrityksistä / yksittäisistä hevosomistajista saattaa olla omia henkilökohtaiseen käyttöön sovittuja reittejä, joita ei ole merkitty karttoihin, niiden rajoitetun käyttöoikeuden vuoksi. Perusperikymyksenä on, että reiteillä ratsastaminen olisi ilmaista tai korvaukset olisivat lähinnä nimellisiä.

Kevyenliikenteen väylät liikuntapaikkoina

Suomessa on noin 100 000 ratsastuksen harrastajaa ja harrastajien määrä on koko ajan kasvussa. Hevosuharrastus ja eritoten ratsastus on siirtymässä enenevässä määrin taajamiin ja niiden lähituntumaan. Nykypäivänä ratsastus on lähes aina harrastus ja ratsain tehdyt matkat virkistys- ja urheilumatkoja.

Ratsastajien taidot ja hevosten käyttäytyminen vaihtelevat suuresti. Hevonen on saaliseläin, joka saattaa pelästyä nopeasti liikkuvia, värikkäitä tai meluisia kohteita. Vaaratilanteita syntyy lähinnä hevosen säikähtäessä, sillä pakoreaktio voi olla hyvinkin raju ja suuren, voimakkaan eläimen piteleminen on erittäin vaikeaa. Ongelmia syntyy myös, kun muut tielläliikkujat eivät tiedä miten hevosten läheisyydessä tulee käyttäytyä.

Jokamiehenoikeus antaa ratsukolle (= hevonen ja ratsastaja) oikeuden liikkua maastossa ja luonnossa. Tieliikennelaki määrittelee ratsukon liikkumisen taajamissa. Hevonen ja kärry on hevosajoneuvo, jonka liikkumista säätelee tieliikennelaki, ja jota jokamiehenoikeus ei koske. Lain mukaan ratsukot eivät saa käyttää kevyen liikenteen väyliä, vaan niiden paikka on maantiellä. Tielaissa annetaan kuitenkin mahdollisuus kevyen liikenteen väylän käyttöön, jos se turvallisuuden takia on tarpeen. Ratsastajat käyttävät pääasiassa ratsastuspolkuja ja omia reittejään. Näille reiteille siirtymisen on kuitenkin tapahduttava turvallisesti ja useimmiten keinona on käyttää kevyen liikenteen väylää.

Kevyen liikenteen väylien käyttäminen ratsastukseen ei ole ongelmatonta. Hevonen voi pelästyä muita väylällä liikkujia, mikä saattaa aiheuttaa vaaratilanteita, ja muut väylän käyttäjän saattavat pelätä suurta eläintä. Kova pinta, kuten asfalttipinnoite, sopii vain rauhalliseen ratsastukseen käynnissä. Erillisen ratsastusreitin ollessa mahdoton, paras ratkaisu on tehdä ratsastukselle oma kavioura pienen välikaistan päähän jalankulku- ja pyörätiestä.



Lähde: Kevyen liikenteen suunnitteluohje; Tiehallinto 1998, Kevyen liikenteen väylät liikuntapaikkoina sidosryhmäseminaarit 19.8.2002

Ratsastus kansallispuistossa tai luonnonsuojelualueella

Kansallispuistoissa ja luonnonsuojelualueilla on monesti erilaisia poikkeussäännöksiä, jotka on huomioitava. Ennen kuin ratsastat ko. alueilla ota yhteys alueen hoitajaan ja varmista saako alueella ratsastaa ja mitä erityissäännöksiä alueella on ja mitä siellä tulee huomioida.

Metsähallitus valmistelee sopimus pohjaa Nuuksion alueen käytöstä hevosalan yrittäjille. Tiedustelut: Metsähallitus.

Kansallispuistoja:

[Helvetinjärvi](#)

[Itäinen Suomenlahti](#)

[Kolovesi](#)

[Lemmenjoki](#)

[Linnansaari](#)

[Pallas–Ounastunturi](#)

[Petkeljärvi](#)

[Pyhätunturi](#)

[Riisitunturi](#)

[Salamajärvi](#)

[Tammisaaren saaristo](#)

[Urho Kekkosen kansallispuisto](#)

[Hiidenportti](#)

[Kauhaneva–Pohjankangas](#)

[Kurjenrahka](#)

[Leivonmäki](#)

[Nuuksio](#)

[Patvinsuo](#)

[Puurijärvi ja Isosuo](#)

[Päijänne](#)

[Rokua](#)

[Seitseminen](#)

[Tiilikka](#)

[Valkmusa](#)

[Isojärvi](#)

[Koli*](#)

[Lauhanvuori](#)

[Liesjärvi](#)

[Oulanka](#)

[Perämeri](#)

[Pyhä-Häkki](#)

[Repovesi](#)

[Saaristomeri](#)

[Syöte](#)

[Torronsuo](#)

Yllämainitut kansallispuistot ovat Metsähallituksen hoidossa, paitsi * Koli on Metsäntutkimuslaitoksen hoidossa.



Turvallisuus reiteillä

1. Reitillä on sovitut pelisäännöt, jotka ovat kaikkien käyttäjien tiedossa

- a. tiedotetaan säännöistä mahdollisimman laajasti heti reitin käyttöönottoaiheessa
- b. reitin pelisäännöt = ohjeistus on kirjattu reittikartan taakse tai nettisivuille kartan yhteyteen
- c. ohjeistuksesta on hyvä käydä ilmi mm. seuraavat asiat:
 - i. turvallinen ja toiset huomioiva reitillä liikkuminen
* esim. maastoratsastusohjeet
 - ii. turvalliset tien ylitys/alituspaikat
 - iii. turvalliset ohituspaikat/ ohituskäytäntö
 - iv. luvalliset tauko- ja nuotiopaikat
 - v. reitillä havaituista puutteista/vahingoista ilmoittaminen, reitistä vastaavan henkilön nimi ja yhteystiedot
 - vi. eri reittivaihtoehdot märälle ja kuivalle kelille/vuodenaikojen mukaan
* talvireitille ohjeistus jäällä liikkumiseen

2. Reitillä on laadittuna pelastussuunnitelma hätätapausten varalta

- a. Pelastussuunnitelma laaditaan yhdessä kunnan, reitin käyttäjien, maanomistajien ja alueenpelastusviranomaisten kanssa
- b. Pelastussuunnitelmassa on huomioitu mm. seuraavat asiat
 - i. reitille suunnitellaan ja merkitään pelastuspaikkoja, joihin pääsee myös autolla
 - ii. pelastuspaikat merkitään myös reittikarttaan
 - iii. pelastussuunnitelmasta kootaan ohjeisto hätätapausten varalle reittikartan ja reittiohjeiston yhteyteen
 - iv. pelastuspaikat ja reitin pelastussuunnitelma on saatettava alueen pelastusviranomaisten tietoon
 - v. ohjeisto hätätapausten varalle sisältää mm. seuraavat asiat
 1. hätätapauksessa yhteys hätäkeskuksen numeroon 112
 2. kerro kuka olet, mistä soitat ja mitä on tapahtunut
 3. katso kartalta lähin pelastuspaikka, jotta pelastusviranomaiset tietävät, missä olet
 4. estä lisävahingot, anna ensiapua mahdollisuuksien mukaan

3. Reitien valinta/päivämatkan suunnittelu

- a. reittiä valitessasi huomioi oma ja hevosen kunto sekä kokemuksenne maastossa ratsastamisesta mahdollisimman rehellisesti
- b. suunnittele ja valitse mieluummin hieman lyhyempi/helpompi reitti kuin liian raskas/vaativa
- c. kysy rohkeasti kokeneemman/reitin tuntevan apua ja neuvoa reitin valinnassa

4. Tiedä missä olet ja mihin menet

- a. pidä reittikartta mukana

- ⇒ **TURVALLISELLA REITILLÄ ON**
- REITTIKARTTA



- REITTIOHJEISTO
- OHJEISTO HÄTÄTAPAUKSIEN VARALLE

Ratsastusreittisopimuksista

- Sopimuksista tulee käydä ilmi ainakin seuraavat asiat:
 - sopimusosapuolet
 - tarkoitus, johon reitti on tarkoitettu
 - reitin sijoitus ja liitännäisalueet (liitekartta)
 - reitin haltijan oikeudet ja velvollisuudet
 - perustaa reitti
 - pitää reittiä
 - reitin leveys
 - reitin korkeus
 - reitin pituus
 - kasvuston ja kivien poistaminen
 - poistetut puut yms. kenelle
 - reitin merkitseminen
 - reitin huolto-oikeus moottoriajoneuvolla
 - kunnossapito: siisteys, ylläpito, rakenteet
 - vastuu turvallisuudesta ja kunnosta
 - maanomistajan oikeudet ja velvollisuudet
 - ilmoitus toimista, jotka saattavat vaikeuttaa reitin käyttöä
 - korvaukset/kertakorvaus/myöhemmät haitat
 - sitooko seuraavaa omistajaa/kirjataanko kiinteistörekisteriin?
 - reitin siirtäminen
 - voimassaolo, irtisanominen, jälkikunnostus

(Ratsastusreittisopimuksista –osio on koottu Leena Eränkö-Pohjanraidon materiaalien pohjalta)



Maastoratsastusohjeita

Ratsastaja:

- * Ratsastajan on hallittava perustaidot hyvin, ennen kuin voi lähteä maastoon ratsastamaan
- * Älä lähde maastoon yksin; varsinkaan lapsia ei saa päästää maastoon omin päin
- * Ratsastajalle kunnolliset ratsastusvarusteet = turvakypärä, turvaliivi, turvajalustimet ja ratsastukseen tarkoitettut jalkineet

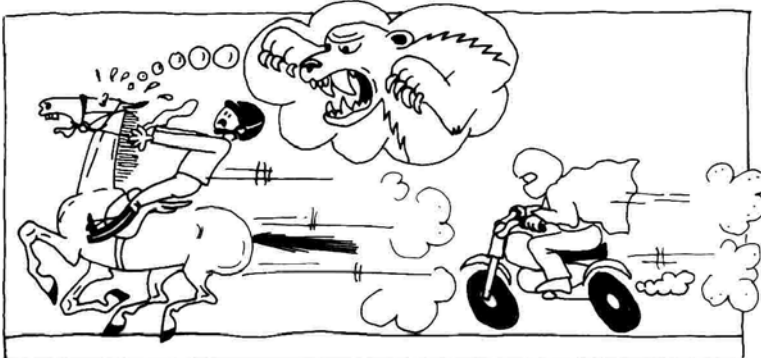
Hevonen:

- * Autoteillä liikutaan vain autoihin tottuneilla hevosilla
- * Maastoratsastukseen sopii parhaiten maastovarma hevonen

Yleistä:

- Ratsasta maastossa mieluiten ratsastuksenopettajan tai muun kokeneen ratsastajan johdolla
- Kerro tallilla, mihin menet ja milloin palaat
- Muista pitää kännykkä mukana (hevonen voi pelästyä soittoaäntä, joten suositeltavaa on pitää puhelin äänettömällä)
- Ratsasta jonossa; säilytä riittävä välimatka edellä kulkevaan ratsukkoon
- Jokamiehenoikeudella saa tilapäisesti ratsastaa toisen alueella, mikäli siitä ei aiheudu haittaa; kohteliasta on ratsastaa vain luvallisissa paikoissa – kysy ensin ratsasta luvan saatuasi
 - pihapiirissä, taimikoissa ja muilla aroilla alueilla ei saa ratsastaa
 - pelloilla ja peltojen suoja-alueilla ei saa ratsastaa
 - välttä teiden käyttöä kelirikko aikaan
 - hiihtoladuilla ja kuntopoluilla ei saa ratsastaa
 - valitse reitti sään mukaan
- Ota muut tien/reitin/polun käyttäjät huomioon
 - asutuksen, autoilijoiden, jalankulkijoiden yms. läheisyydessä vain käyntiä
 - muista tervehtiä
 - ole ystävällinen ja kohtelias
 - siivoa jälkesi taukopaikalta
- Vältä ratsastamista liikenteen seassa varsinkin pimeällä ja hämärässä
- Hämrällä käytä heijastimia

HEVOSEN KANSSA MAASTOSSA JA TEILLÄ



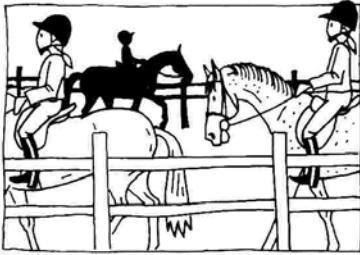
HEVONEN ON SAALISELÄIN, JOKA SÄIKÄHTÄESSÄÄN TOIMII VAISTONVARAISESTI ELI PAKENEESI UHKAA. PELÄSTYNTÄ HEVOSTA ON LÄHES MAHDOTONTA HALLITA IHMISVOIMIN. ENNAKOI VAARATILANTEET. MUISTA, ETÄ KAIKKI TIELLÄ LIIKKIJAT EIVÄT TUNNE HEVOSTA JA SEN TAPAA TOIMIA.



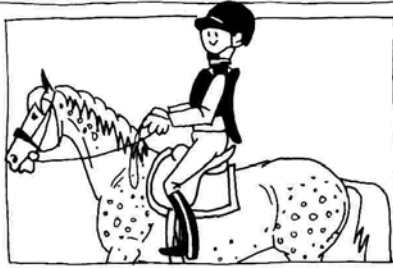
HEVONEN VOI PELÄSTYÄ IHMISEN MIELESTÄ VAARATONTA MUUNPUSSIA JA PAETA VAARAA ESIMERKIKSI AUTON ETEEN, SILLÄ AUTO VOI OLLA SILLÉ ENNESTÄÄN TUTTU EIVÄ EDUSTA ENÄÄ UHKAA.



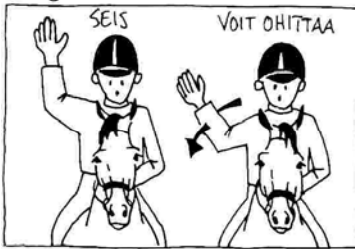
VÄLTÄ RATSASTUSTA LIIKENNÖIDYLLÄ TIELLÄ PIMEÄSSÄ TAI HÄMÄRÄSSÄ. JOS LIIKUT HÄMÄRÄSSÄ, MUISTA HEIJASTIMET!



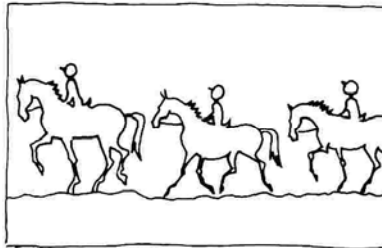
RATSASTAMINEN ON TURVALLISINTA AIDATULLA KENTÄLLÄ. SINUN ON HAL-
LITAVA RATSASTUKSEN PERUSTAITOT
HYVIN, ENNEN KUIN VOIT LÄHTÄÄ MAAS-
TOON RATSASTAMAAN. LÄPSIÄ EI SAA
PÄÄSTÄÄ MAASTOON OMIN PÄIN.



MUISTA KÜNNOLLISET RATSASTUSVARUSTEET.
TURVAKYPÄRÄ, TURVALIIVI, TURVAJALUSTIMET
JA RATSASTUKSEEN TARKOITETUT JALKI-
NEET EIVÄT ESTÄ ONNETTOMUUKSIA, MUT-
TA EHKÄISEVÄT VAKAVIEN VAMMOJEN SYNTYÄ.



MUISTA RATSASTAJAN KÄSIMERKIT.
NIIDEN AVULLA VOIT VIESTIÄ MUILE
TIELLÄ LIIKKUVILLE TOIVEISTASI JA
PYTÄÄ ITSELLESI AIKAA SIIRTÄÄ
TURVALLISEEN PAIKKAA OHITUKSEN
AJAKSI.



RATSASTA MAASTOSSA MIELLITEN RATSAS-
TUKSENOPETTAJAN TAI MUUN KOKEMNEEN
RATSASTAJAN JOHDOLLA. KERRO MAASTON
LÄHTIESSÄSI TALLILLA REITIKSI JA KOSKA
AIOT PALATA.



HVO MAAVAINEN HEVOSIHMINEN
OIJAA MUUT TIELLÄ LIIKKUVAT
HUOMIOON JA KÜNNOITIAA
LUONTOA JA YMPÄRISTÖÄ.



SÄTÄPROSENTTIISEN VARMAA HEVOSTA
EI OLE OLEMASSAKAAN!



RAHOITUS

Ulkoilureittien perustamiskustannuksiin myönnettävät avustukset

Avustuksen hakuohjeet

Opetusministeriö myöntää vuosittain hakemuksesta avustusta liikuntapaikkarakentamisen perustamishankkeisiin. Perustamishankkeella tarkoitetaan liikuntapaikkojen sekä niihin liittyvien vapaa-aikatilojen rakentamista, hankintaa, peruskorjausta tai edellisiin sisältyvää irtaimen omaisuuden hankintaa. Lääninhallitus on valtionapuviranomainen hankkeissa, joiden arvioidut perustamiskustannukset ovat enintään 700 000 €. Opetusministeriö tekee päätökset tätä suuremmista hankkeista.

Hyvästä rahoitushakemuksesta tulee selvitä hankkeen tarpeellisuus, rahoitus ja kustannusarviot. Nämä seikat ja rakennustekniset selvitykset todennetaan vaadittavilla liitteillä. Hakemuksen hyväksymiselle on kuitenkin olennaista tehdä hankkeesta vapaamuotoinen selostus, josta käy ilmi mitä aiotaan tehdä ja minkä takia. Asianmukainen valtionavustushakemus koostuu huolellisesti tehdystä hankesuunnitelmasta ja rakennusteknisistä selvityksistä. Hankesuunnitelma on vapaamuotoinen yleiskuvaus hankkeesta, josta käy selville tiedot rakennuskohteesta ja sen tarpeellisuudesta (hankkeen tarve, vaikuttavuus ja tulevaisuus), aikataulusta ja etenemisvaiheista. Hankesuunnitelmaan tulee sisällyttää myös hankkeen toiminnalliset ja tekniset perusteet (esim. miksi peruskorjataan) ja selvitys liikuntaesteettömyyttä koskevista ratkaisuista. Luonnollisesti tulee myös todentaa rakentamis- ja rahoitusvalmius sekä maan omistus/hallintaoikeus. Hankesuunnitelmaan kannattaa lisätä selvitys jo tehdyistä panostuksista. Hakemuslomakkeeseen sisältyy selvitys huonetilaohjelmasta, kustannusarviosta ja rahoitussuunnitelmasta. Hakemukseen liitetään myös L2-tasoiset tai sitä tarkemmat piirustukset sekä rakennustapaselostukset. Rakennustapaselostuskaavaketta (RKOY 520) on saatavissa Rakennus-tieto Oy:stä (09 - 5495 5400).

Vaadittavia liitteitä:

- Kartta ulkoilureiteistä, levähdyspaikkojen ym. rakenteiden sijainnista sekä reitin liittymisestä seudulliseen ulkoilureitistöön
- Asemapiirrokset liitännäisalueista, taukotupien lähialueista ja rantautumispaikoista (jos alueella on sellaisia)
- Rakennelmien tyyppi- ja piirustukset tai rakennepiirustukset
- Reitin ja alueiden valaistuspisteet ja valaisimien tyyppi- ja piirustukset
- Viitoitus- ja opastussuunnitelma
- Rakennustapaselitys/-selostus, jossa erityisesti huomioitu toiminnan kannalta tarkoituksenmukaiset mitoitukset ja pintamateriaalit
- Kustannusarvio, jossa eri kokonaisuudet on selvästi eritelty
- Rahoitusvalmiuden selvittämiseksi talousarvio-ote, todistus myönnettyistä lainoista, selvitys muista avustuksista
- Maan omistus- ja hallintaoikeuden selvittämiseksi vuokrasopimus, lainhuudatustodistus tai kunnan viranomaisen todistus maan hallintaoikeudesta
- Ympäristökeskuksen suunnitelmavahvistus

Yksityisiltä yhteisöiltä vaaditaan lisäksi:

- Käyttötaloussuunnitelma
- Yhteisön toimintasuunnitelma ja talousarvio
- Yhteisön rekisteriote
- Yhteisön toimintakertomus tai vastaava selvitys edelliseltä tilikaudelta
- Yhteisön tuloslaskelma, tase ja tilintarkastuskertomus edelliseltä tilikaudelta

Jos ulkoilureitin ylläpitoon osallistuu useampia tahoja, on sovittava kuka avustusta hakee ja selvitetävä hakemuksessa osapuolten vastuujako sekä omistukseen ja ylläpitoon liittyvät ratkaisut.



Rakentamisavustuksilla tuetaan erityisesti uimahallien peruskorjausta ja lähiliikuntapaikkojen rakentamista. Lähempiä tietoja lähiliikuntapaikoista avustuskohteina antavat lääninhallitusten liikuntatoinimesta vastaavat viranhaltijat. Esimerkkejä toteutetuista lähiliikuntapaikoista löytyy internetsivulta www.nuorisuomi.fi.

Hankkeen kokonaissuunnitelma esitetään kerralla. Avustusta kannattaa hakea kuitenkin eri vaiheille erikseen. Kunnostamishanke voidaan aloittaa esimerkiksi ensimmäisenä vuonna reittipohjien perusparannuksesta ja jatkaa seuraavana vuonna taukopaikkarakenteiden rakentamisella hakemalla toiselle vaiheelle rahoitus erikseen. Rahoituksen jatkuvuutta ei tietenkään voida taata etukäteen, mutta hankkeen jakaminen vaiheittain toteutettaviin osiin helpottaa sen toteuttamista ja parantaa mahdollisuuksia rahoituksen saamiseen. Hankkeen eteneminen suunnitelmien mukaisesti puoltaa luonnollisesti rahoituksen saamista myös seuraavissa vaiheissa.

Seuraavalle vuodelle haettavan avustuksen hakemus liitteineen toimitetaan asianomaiselle lääninhallitukselle vuoden loppuun mennessä. Hakemuslomaketta (opetusministeriön lomake n:o 12) on saatavissa opetusministeriön internetsivulta sekä lääninhallituksista. Lisää tietoa aiheesta löytyy verkkosivuilta: <http://www.minedu.fi/opm/liikunta/index.html>)

Suuriin hankkeisiin yli 680 000 €(yli 4 mmk) voi hakea opetusministeriön liikuntapaikkojen rakentamista, ylläpitoa tai käyttöä palvelemaan tutkimus- ja kehitystyöhön tarkoitettua määrärahaa.

Tutkimus- tai kehitystyöhankkeiden toivotaan sijoittuvan liikuntapaikkarakentamisen ajankohtaisille painoalueille kuten

- * lähiliikuntapaikkojen suunnittelu ja kehittäminen,
- * lasten ja nuorten liikuntapaikkojen kehittäminen,
- * terveysliikuntaa palvelevien liikuntapaikkojen kehittäminen,
- * liikuntapaikkarakentaminen ja maankäytön suunnittelu,
- * liikuntapaikkojen turvallisuus-, ympäristö-, ja tasa-arvokysymykset

Muita tutkimus- ja kehitystyön kohteita voivat olla esimerkiksi:

- * liikuntapaikkojen toiminnallinen kehittäminen laadun, viihtyvyyden, käyttötalouden, mitoituksen ja monikäyttöisyyden näkökulmasta,
- * liikuntapaikkojen rakennustekniikka ja kustannukset
- * erityisryhmien ja ikääntyvien ihmisten liikuntapaikkojen kehittäminen
- * huippu-urheilua palvelevien liikuntapaikkojen kehittäminen

Avustusta haetaan opetusministeriön lomakkeella 1. Lomaketietojen ohella hakemuksen tulee liittää tutkimussuunnitelma, joka sisältää kuvauksen tutkittavasta ongelmasta ja sen merkittävyydestä, yksityiskohtaisen kustannusarvion ja rahoitussuunnitelman sekä toteuttamissuunnitelman aikatauluineen.

Hakemukset lähetetään Opetusministeriöön, josta saa myös lisätietoa hakemuksen tekemiseen.

Lähteenä on käytetty Opetusministeriön verkkosivuja <http://www.minedu.fi/opm/liikunta/index.html>, joilta löytyy myös lisää tietoa aiheesta

1.10.2002 Tommi Tenno
Poluista reiteiksi -projekti
Suomen Latu ry



Kokemuksia ja ohjeita reitistöjen rahoituksesta

Viime vuosina eri EU-ohjelmat ovat mahdollistaneet laajapohjaisen vaellusreitistöjen ja -reittien kehittämisen. Perinteisesti reitistöjä on tehty liikunta- ja virkistystarkoituksiin, mutta EU-ohjelmien myötä painopiste on siirtynyt elinkeinopoliittisiin ja uusia työpaikkoja luoviin hankkeisiin, jotka liittyvät usein maaseudun kehittämishankkeisiin. Nyt uuden ohjelmakauden (2000 - 2006) alkuvaiheissa on syytä tarkastella kulunutta EU-kautta ja sitä, miten reitistöjä voidaan yhteistyössä kehittää entistä tehokkaammin.

Edellisellä EU-ohjelmakaudella yli 250 vaellustoimintaan liittyvää hanketta

Poluista reiteiksi -hankkeen edeltäjänä toimi vuosina 1998-2000 "Vaellusreitit maaseudun kehittäjänä" -hanke, jonka aikana selvitettiin erilaisiin ulkoilureitteihin liittyvät hankkeet maassamme. Näitä hankkeita oli yli 250 kpl ja hankkeiden yhteinen budjetti oli yli 110 miljoonaa markkaa. Pääosa hankkeista on ollut kehittämis- ja koulutushankkeita. Hankkeita ovat toteuttaneet alueelliset ympäristökeskukset, kunnat, eri maaseudun kehittäjätahot ja järjestöt sekä kyläyhdistykset. Eniten hankkeita oli Leader -ohjelmissa (80 kpl), seuraavina olivat 5b-ohjelma (54), Pomo (37) ja 6-ohjelma (28). Eri Interreg -ohjelmissa oli kymmenen hanketta ja mm. työllisyys- ja kansallisin varoin tehtyjä hankkeita oli 29.

Kehittämis- ja koulutushankkeet on toteutettu useimmiten yhden ohjelman projektina, jossa kohdeyhtymänä ovat olleet esim. alueen matkailuyrittäjät. Useimmiten hankkeet ovat olleet verraten pieniä ja niiden vaikutus on jäänyt vähäiseksi, koska selkeää ja laajempaa yhteistyötä ei ole edes suunniteltu hanketta toteutettaessa. Ympäristökeskukset ovat tehneet laajoja ja suuria investointihankkeita.

Uuden ohjelmakauden alussa on syytä kehittää yhteistoimia sekä hankkeiden kehittämisessä että hankkeiden yhteistoiminnassa. Poluista reiteiksi E6 & E 10 -hankkeen yhtenä keskeisenä tavoitteena on saada esim. kylien ja kuntien reitit kytkeytyksi Euroopan kaukovaellusreitteihin E 6 ja E10, mikä antaa reiteille paremman markkinointitilauksen markkinoitaessa esimerkiksi seudun matkailutuotteita ulkomaisille ryhmille.

Kesän tiedotteessa kyseltiin uuden ohjelmakauden hankkeista ja nyt Suomen Ladun tiedossa on jo yli 30 hanketta. Rekisteri täydentyy jatkuvasti (Ks. <http://www.suomenlatu.fi/poluistareiteiksi/>) ja uusia hankkeita suunniteltaessa hankkeiden toteuttajat ovat usein yhteydessä Suomen Latuun. Nyt rekisteriin kerätyt hankkeet ovat selkeämmin retkeily- ja vaellusreitihankkeita. Edellisen ohjelmakauden suuremmat hankemäärät johtuivat siitä, että silloin mukana olivat kaikki ulkoilureitihankkeet (esim. myös ratsastus ja pyöräily).

Jokaisella selkeä rooli

Kullakin taholla on selkeä rooli reitistöjen kehittämisessä. Alueelliset ympäristökeskukset, maakuntaliitot ja TE-keskukset käsittelevät ylimaakunnallisella ja maakuntatasolla kehittämishankkeita ja jo tuolloin eri hankkeiden toimia pitää ohjata siten, että maakuntiin syntyy yhtenäisiä ja kunkin seudun parhaita ominaisuuksia (mm. luonto- ja kulttuurikohteet) esitteleviä reittejä. Reitistöillä tulisi olla vahva kytkeä matkailutoimintaan. Matkailuyrittäjien tulisi olla reittien kehittämisessä mukana ja reitit tulisi mahdollisuuksien mukaan ohjata kulkemaan matkailuyritysten kautta.

Yhtenä mahdollisuutena on matkailustrategioiden laatiminen ja tarkastustyö siten, että vaellusmatkailun rooli mietittäisiin hyvin kaikkialla maassamme. Tämä voi tapahtua maakunnallisesti, mutta myös seutukunta ja kuntatasolla nämä asiat pitää ottaa mukaan kaikissa kehittämistoimissa. Tähän asti vaelluksiin liittyviä matkailutoimintoja ei ole vielä otettu omiksi kohdiksi strategioissa.

Kuntien, maaseudun kehittäjien ja kyläyhdistysten tulisi katsoa laajemmin omaa kehittämistyötään siten, että tarkastelukulmana olisi sekä oma alue että sen kytkeytyminen vähintään maakunnan kehittämistyöhön.



Rahoitusmahdollisuuksia paljon

Nyt uuden EU-ohjelmakauden alkuvaiheessa on todettava, että rahoitusmahdollisuuksia on paljon. Mahdollisuudet tulisi hyödyntää hyvin, jotta maahamme saadaan laadukkaat ja elinkeinopoliittisesti hyvin suunnitellut ja toteutuneet reitistöt. Suomen Latu on hakenut jatkorahoitusta maaseutupoliittikan yhteistyöryhmältä (YTR) vuodelle 2002 "Poluista reiteiksi E6 & E 10" -hankkeelle. Luontoyrittäjyyden ylimaakunnallinen hanke (ALMA-rahoitus) on myötätuudessa ja se alkanee vuoden 2002 alkupuolella. Myös ALMA:ssa tullaan varmasti pohtimaan yhtenä osana vaellusmatkailua.

Tavoiteohjelmat 1, 2 ja 3 mahdollistavat koulutus- ja kehittämishankkeiden toteuttamisen, mutta eivät investointeja. Samoin ALMA -ohjelma mahdollistaa koulutus- ja kehittämishankkeet, joihin kytkeytyvät matkailuyrittäjien investointihankkeet, jotka voivat liittyä myös vaellusmatkailuun. Alueellisten toimintaryhmien ja Leader -ohjelman hankkeita suunniteltaessa tulisi olla yhteydessä Poluista reiteiksi -hankkeeseen, jolloin yhteistuumin saadaan paras lopputulos.

Interreg IIIA mahdollistaa yhteiset hankkeet esim. Tukholman ja Turun saariston välille (E6) ja sama ohjelma voi olla yhteistyömuotona pohdittaessa esim. Suomen ja Venäjän sekä Suomen ja Viron matkailuyhteistyötä. Interreg IIIB mahdollistaa yhteistyön Itämeren alueella ja tämän ohjelman avulla voidaan kehittää esim. E6 ja E10 reittejä ja linkittää niitä koko Itämeren alueen matkailun kehittämiseen.

Jotta hankkeista ei tulisi liian pieniä ja vaikutuksiltaan liian vähäisiä, tulisi mielellään pyrkiä vähintään kahden vuoden hankkeisiin, joiden budjetti olisi syytä olla vähintään 100 000 euroa. Muuten on vaarana, että projektipäällikkö opettelee hetken hankkeen toteuttamista ja tulokset jäävät vähäisiksi. Laajat hankkeet edellyttävät myös kuntien vahvaa mukaantuloa hankkeiden rahoitukseen ja toteuttamiseen. Yrittäjät ovat jo oivaltaneet luonto- ja vaellusmatkailun kasvun voiman ja ovat valmiita yhteisten hankkeiden toteuttamiseen.

Uuden kauden vaikutuksia ovat myös kasvaneet vaatimukset hankkeiden talousarvioissa. Tosin tässäkin tuntuu oleva poikkeuksia riippuen rahoitustahosta. Hankkeiden talousarviot pitää olla hyvin mietittyjä, koska muutokset vaativat aina lisää työtä niin päätoteuttajilta kuin partnereilta. Samoin hankesuunnitelman ja talousarvion pitää kulkea tiukasti "käsi kädessä" niin, että jokainen vaihe on mietitty toiminnan ja talouden kannalta. Talkootunneista pitää laatia suunnitelma jo hankehakemukseen, samoin kunkin partnerin rooli ja myös miten hanke linkittyy muihin alueen vastaaviin hankkeisiin. Tiedottamisesta on syytä laittaa oma suunnitelma. Jos hankkeessa on investointeja, pitää selvittää, onko se jonkun ohjelman puitteissa edes mahdollista. Eli hankkeen toteuttajan ja rahoittajatahojen väliset neuvottelun on käytävä ennen hankehakemuksen jättämistä.

Antti Karlin
Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskus

1.8.2001 Tommi Tenno
Poluista reiteiksi –projekti, Suomen Latu ry

Muita rahoitusvaihtoehtoja

Alueellisiin toimintaryhmiin kannattaa olla yhteydessä rahoitusasioissa. Heidän kanssaan on myös hyvä keskustella projekti-ideoista. Yhteystietoja löytyy osoitteesta:

<http://www.maaseutuplus.net/toimintaryhmat.html>

Myös Suomen kylätoimintayhdistys on taho, joka on syytä pitää mielessä

<http://www.maaseutuplus.net/syty>

Rahoituksesta löydät paljon hyödyllistä tietoa seuraavasta osoitteesta: <http://www.lande2000.fi/>.

Tieto koskee koko maaseudun kehittämistä, mutta on täysin hyödynnettävissä myös reitistöasioissa.

Kannattaa katsoa myös sivut:

http://www.mmm.fi/maatalous_maaseudun_kehittaminen/

Kehittämistietoa -> Tutkimukset -> [Luonnon virkistyskäytön kysyntätutkimus \(Metsäntutkimuslaitos\) 6/2001](#)

(Muokattu Suomen Ladun poluista reiteiksi materiaalin pohjalta, www.suomenlatu.fi/poluistareiteiksi)



Hevoskehä

Suomen Ratsastajainliitto on perustanut Hevoskehän kehittämään ja yhdistämään ratsastusreittejä koko Suomen alueella. Tarkoitus on varmistaa, että hevosilla voidaan liikkua luonnossa paikallisesti sekä yhdistää ratsastusreittejä kunnissa ja kuntien rajoilla niin, että reiteistä muodostuu jatkossa pitkä, koko maan kattava, toimiva verkosto.

Hevoskehän toimintamalli ja toteutus

1. Alueellinen Hevoskehätapaaminen (ratsastusalueittain)

Tilaisuus on avoin ja se on tarkoitettu alueen kaikille hevosihmisille (seurat, yrittäjät, harrastajat jne.).

Tilaisuudessa

- esitellään Hevoskehän toimintamalli ja sen toteutus esimerkein (Ratsukehä I)
- kartoitetaan mukana olevat kunnat ja nimetään niihin Hevoskehäyhteyshenkilöt
- jaetaan kuntien yhteyshenkilöille Hevoskehämateriaalia
- sovitaan seuraavasta alueellisen Hevoskehän tapaamisesta.

Alueellisen Hevoskehän on tarkoitus mm. koordinoida kuntarajojen ylitykset, jakaa kokemuksia, tietoja ja toimintatapoja.

- seuraaviin alueellisen Hevoskehän tapaamisiin voidaan kutsua esim. paikallisia reitti-hankkeita kertomaan omasta toiminnastaan sekä toimintaryhmän edustaja kertomaan eri rahoitusvaihtoehdoista

1. Kunnan Hevoskehätapaaminen

Tilaisuus on avoin ja se on tarkoitettu kaikille kunnan hevosihmisille ja muille asiasta kiinnostuneille.

Tilaisuuteen kutsutaan mm.:

- paikallisten tallien edustajat
- seurojen yhdyshenkilöt
- kunnan edustaja/t (esim. liikuntatoimen edustaja, kaavoittaja, reittityöryhmän edustaja)
- maanomistajia.

Tilaisuudessa

- esitellään Hevoskehän toimintamalli ja sen toteutus
- merkitään kunnan tallit ja nykyiset hevosreitit kartalle
- sovitaan jatkokartoituksesta, jotta saataisiin kunnan kaikki tallit ja reitit merkityksi kartalle
- suunnitellaan yhdessä koko kuntaa kattava reitistö, josta on yhteydet myös naapurikuntiin
- sovitaan jatkotoimenpiteistä ja seuraavasta kunnan Hevoskehätapaamisesta.

Tilaisuuden jälkeen:

- Kunnan Hevoskehäyhteyshenkilö on yhteydessä naapurikuntiin ja koordinoi kuntarajojen ylitykset, niin että reiteistä muodostuu yhtenäinen verkosto
- Yhteyshenkilö toimittaa kartasta kopion ja tallitietolomakkeet allekirjoittaneelle

Lisätietoja aiheesta:

Minna Martin-Päivä, projektipäällikkö, Hevosten Maaseutu 2 - hanke, Laurea-ammattikorkeakoulu, minna.martin-paiva@kolumbus.fi, puh. 0500-171 007



KUTSU

Tervetuloa (kunnan) Hevoskehän käynnistämistilaisuuteen

xx.xx.200x (Paikka) klo xx.xx

Suomen Ratsastajainliiton perustaman Hevoskehän tarkoituksena on kehittää ja yhdistää ratsastusreittejä koko Suomen alueella. Kuntakohtaisessa Hevoskehätilaisuudessa käynnistetään ja luodaan kuntakohtainen toimintamalli Hevoskehän toteuttamiseksi.

Tilaisuus on avoin ja se on tarkoitettu kunnan kaikille hevosalan yrittäjille ja harrastajille sekä muille asiasta kiinnostuneille (maanomistajat, kuntien reittiryhmät, kaavoittajat, liikuntatoimen edustajat tms.).

Tilaisuuden ohjelmaluonnos:

- klo xx.xx * Tilaisuuden avaus
=> Hevoskehän visio
* Hevoskehän käytäntö
- o toimintamalli ja toteutus
 - o merkitään kunnan tallit ja nykyiset hevosreitit kartalle
 - o sovitaan jatkokartoituksesta
 - o suunnitellaan yhdessä koko kuntaa kattava reitistö
 - o sovitaan jatkotoimenpiteistä ja seuraavasta tapaamisesta

Lisätietoja aiheesta:

Kunnan Hevoskehäyhteyshenkilö

Nimi

Puh.

sähköposti



Ratsukehä yhdistää Uudenmaan kunnat

Ratsain Kirkkonummelta Sipooseen?

Suomen Ratsastajainliitto on perustanut Ratsukehä-hankkeen kehittämään ja yhdistämään ratsastusreittejä Uudenmaan alueella. Tarkoituksena on varmistaa, että hevosilla voidaan liikkua luonnossa paikallisesti sekä yhdistää ratsastusreittejä kunnissa ja kuntien rajalla niin, että reiteistä muodostuu jatkossa pitkä, toimiva verkosto. Tärkeäksi nähdään myös se, että kaavoituksessa varataan alueita hevostoimintaan nyt ja tulevia tarpeita ajatellen.

- Uhkana on, että hevosten liikkumattomuus kasvaa Uudenmaan kasvukeskusten ruuhkautuessa ja alueista ja paikoista syntyy kilpailua eri harrastusryhmien välillä. Myös uusi järjestyslaki sekä muutokset yksityistielakiin saattavat heikentää ratsastusmahdollisuuksia, Suomen Ratsastajainliiton pääsihteeri **Fred Sundwall** pelkää.

Ratsastus on yksi merkittävimmistä harrastuksista ja on kasvanut voimakkaasti koko 1990-luvun. Suomen Liikunta ja Urheilu ry:n (SLU) liikuntatutkimuksen mukaan noin 54000 aikuista haluaa aloittaa ratsastusharrastuksen, joten harrastuspaikkoja ja -mahdollisuuksia kaivataan lisää etenkin ruuhka-Suomeen. Tutkimuksen mukaan syksyllä 2001 lajin parissa viihtyi kaikkiaan 120000 harrastajaa, joista aikuisia oli yli puolet. Hevosia Suomessa on noin 60000.

- Nyt on korkea aika varata hevosille riittävästi elin- ja liikkumattomuutta etenkin, kun monissa pääkaupunkiseudun kunnissa vahvistetaan yleiskaava tai osayleiskaava ensi vuonna. Ratsukehä-hanke on ilokseni otettu alueen kunnissa erittäin myönteisesti vastaan, Sundwall sanoo.

Hankkeen työryhmässä on Ratsastajainliiton ohella ratsastusseurojen ja tallien edustajia Helsingistä, Espoosta, Vantaalta, Vihdistä, Kirkkonummelta, Sipoosta, Siuntiossa, Järvenpäästä, Keravalta, Tuusulasta ja Nurmijärveltä. Kaikissa kunnissa suunnittelutyö on käynnistynyt yhteistyössä kuntien virkamiesten ja päättäjien kanssa. Jatkossa vastaavia hankkeita on tarkoitus käynnistää myös muilla alueilla, mm. Tampereen ja Turun seudulla.

Kunnissa on lähdetty liikkeelle kartoittamalla harrastaja- ja hevosmääriä, nykyisten tallien sijaintia ja jo olemassa olevia reittejä. Seuraavassa vaiheessa tutkitaan uusien reittien muodostamista ja lisäämistä kaavoitukseen. Uusia reittejä suunnitellaan jatkossa yhteistyössä kuntien ja maanomistajien kanssa käyttämällä pääasiassa hyväksi jo valmiiksi maastossa olevia reittejä, polkuja ja metsäteitä.

Vantaa lähti aktiivisesti suunnittelutyöhön

Vantaalla on käynnistetty ratsastusreittien tarveselvitys tapaamisella alueen ratsastusryhmien ja ratsastajien kesken. Tarveselvitys tehdään osana yleiskaavan tarkistustyötä ja sen perusteella tutkitaan mahdollisuutta osoittaa ratsastusreittejä tai ratsastuskeskusten sijaintia yleiskaavassa. Maisema-arkkitehti **Laura Muukka** Vantaan kaupunkisuunnitteluyksiköstä on mukana Ratsukehä-työryhmässä.

- Selvitysluonnoksen laatiminen on parhaillaan käynnissä. Se tulee yleiskaavan tavoitteiden liitteeksi, jolloin se viedään julkiseen keskusteluun, Muukka toteaa.

Keskustelun jälkeen syksyllä nähdään, millaisiin jatkotoimiin reittien suhteen ryhdytään. Muokan mukaan reitit voisivat tukeutua pääasiassa nykyiseen viheralueverkkoon. Tarkoituksena on yhdistää reitit mahdollisuuksien mukaan myös ympäröiviin kuntiin.

- Ollakseen käyttökelpoinen reitistöön pitäisi ylittää kuntarajat, ja tarkoitus olisi keskustella kaikkien naapurikuntien kanssa. Mitään suunnitelmia ei vielä ole tehty, nyt vasta selvitetään lähtökohtia. Ratsastusreitistöön tarveselvitys tehdään keskustelun pohjaksi kaikille osallisille, joita ovat esimerkiksi maanomistajat ja asukkaat, sekä päätöksenteon pohjaksi poliitikoille. Reittejä ei siis suunnitella esimerkiksi maanomistajien mielipidettä kysymättä, Muukka painottaa.

Maisema-arkkitehtinä hän näkee hevosen luonnolliseksi osaksi Vantaan maisemia.

- Eläimet kuuluvat maaseudun kulttuurimaisemaan, ja urbaanilla maaseudulla ne voisivat olla vaikkapa hevosia. Vantaalla on hienoja maaseudun kulttuurimaisemia, joiden toivon säilyvän tulevaisuudessakin. Hevostalous voisi tukea kulttuurimaiseman hoitoa ja suojelua, koska hevosten rehua voitaisiin tuottaa viljelysopimuksin ja hevoset voisivat laiduntaa hoitaa niittyjä ja hakamaita. Ristiriita virkistyskäytön ja maanviljelyksen välillä voisi pienentyä, jos viljelijöille olisi virkistyskäytöstä hyötyä, hän pohtii.

Muukka pitää tärkeänä myös riittävien harrastusmahdollisuuksien tarjoamista vantaalaisille.

- Urbaani maaseutu voisi tarjota ihmisille nykyistä enemmän virkistytymismahdollisuuksia. Harrastusmahdollisuuksia pitäisi olla siellä, missä ihmisiäkin, ja joukkoliikennevälineillä saavutettavissa. Pääkaupunkiseudulla esimerkiksi ratsastustunneista on paljon kysyntää, hän toteaa.

- Hevosen selästä on mukava katsella maisemia, koska siinä on vähän jalankulkijaa korkeammalla. Ratsastusreittejä pitäisikin suunnitella siten, että reiteiltä avautuvat näkymät olisivat kauniita ja vaihtelevia.

Oittaa ratsupolusta hyviä kokemuksia Espoossa

Oittaa alueelle valmistui viime vuoden lokakuussa kahdeksan kilometriä pitkä ratsastusreitti, joka kulkee alueen kaikkien tallien kautta. Ratsupolun varrella asuu noin sata hevosta. Hankkeen taustalla on Pohjois-Espoon Ratsupolut -yhdistys ja sen toteutuksessa oli mukana myös Espoon kaupungin liikuntatoimi.

- Ratsupolku otettiin kaikkialla hyvin vastaan. Kaupunki näki hyväksi sen, että hevosihmiset olivat itse aktiivisesti ajamassa asiaa ja antoi hankkeelle tukensa. Maanomistajat olivat myös positiivisessa hengessä mukana, heidän kannaltaan on parempi, kun ratsastukselle on selvä polku. Näin metsissä liikkuminen on hallittua, sanoo **Jan Andersson** Pohjois-Espoon Ratsupolut -yhdistyksestä.

Oman, merkityn ratsastuspolun saaminen on parantanut selvästi myös turvallisuutta.

C:\Documents and Settings\minna\Omat tiedostot\minna\Hevosten maaseutu 2\HEVOSKEHÄ\Hevoskehämateriaali\sähköinen materiaali\materiaali kokonaisuudessaan.rtf



- Esimerkiksi hiihtäjien määrä Oittaalla on moninkertaistunut, mutta polun ansiosta yhteentörmäykset on voitu välttää, mikä on selvästi lisännyt turvallisuutta, Andersson toteaa.

Ratsastusreittiin rakennettiin polkuja neljä kilometriä, loppu on maanomistajilta neuvotteluissa käyttöön saatuja yksityisteitä. Reitti on metrin levyinen, kivituhkalla päällystetty polku, joka on pohjustettu suodatinkankaalla ja sepelillä. Valmiit, kovapohjaiset osuudet, kuten jyrkät kallionousut, on jätetty tarkoituksella luonnontilaan.

Reitin rakennuskuluihin saatiin rahoitusta TE-keskukselta EU-rahoista sekä Espoon kaupungilta. Yhdistys keräsi itse varoista neljänneksen mainoksista, jäsenmaksuista ja avustuksista. Polkujen raivaustyöt tehtiin hevosväen talkoovoimin.

- Espoon kaupungin liikuntatoimen kokemukset yhteistyöstä olivat hyviä.

Hanketta vetäneet tallit olivat erittäin aktiivisia ja omatoimisia yhteistyökumppaneita, kertoo suunnittelupäällikkö **Kaisa Pohjola** Espoon kaupungin liikuntatoimesta.

Ratsapolulle on suunnitteilla jatkoyhteys Snettaalle ja Espoon keskuspuistoon. Espoon Kirkkonummen suunnalle on suunnitteilla oma ratsastuspolkunsaa, jonka toteuttamiseksi on perusteilla myös yhdistys. Espoon kaupunki jatkaa myös osaltaan suunnittelutyötä.

- Espoossa suoritetaan tänä vuonna kysely ratsastustalleille reittisuunnitelmiin liittyen. Tämän jälkeen aloitetaan yleispiirteisen ratsastusreittisuunnitelman tekeminen, Pohjola sanoo.

Lisätietoja: Fred Sundwall, 09- 22945 240, fred.sundwall@ratsastus.fi tai harrastepäällikkö Marian Kivinen, 09-22945 243, marian.kivinen@ratsastus.fi

**KULKUNEN-hanke****Karjalohjan kunta**

Keskustie 23
09120 Karjalohja
Puh. 019-357 321
Fax 019-355 298
www.karjalohja.fi

ULKOILUREITIN KÄYTTÖOIKEUSSOPIMUS

Ulkoilureitin haltija: Karjalohjan kunta

Maanomistaja: Nimi:
Osoite:
Puh.:
Fax:
Sähköposti:
Pankkiyhteys:

Tilan nimi ja rekisterinumero:
Kunta:
Kylä:

Yllä mainittu ulkoilureitin haltija sekä maanomistaja ovat tehneet keskenään seuraavan sopimuksen ulkoilureitin perustamisesta ja ylläpidosta.

1 § Ulkoilureitti on tarkoitettu jalkaisin, polkupyörällä tai ratsain tapahtuvaa liikkumista varten. Reitin käyttö perustuu maanomistajan kannalta vapaaehtoisuuteen ja yhteistyöhön reitin haltijan kanssa.

2 § Sopimus koskee liitteenä olevaan karttaan merkittyä ulkoilureittiä. Reitin ulkopuolelle sijoitettavista opasteista ja tauluista sekä muista liitännäisalueista (levähdyspaikat, tulenkopaikat, ranta-alueet yms.) sovitaan erikseen sopimuksen liitteessä.

Maanomistajalla on oikeus käyttää reittialuetta omaan tarkoitukseensa, kuitenkin reitin käyttöä haittaamatta. Jos reittiä käytetään liikkeenharjoittamiseen, on maanomistajalla oikeus kohtuulliseen korvaukseen. Korvauksista neuvotellaan tapauskohtaisesti reitin haltijan, maanomistajan sekä liikkeenharjoittajan kesken. Korvauksista laaditaan kirjallinen sopimus tämän sopimuksen liitteeksi.

3 § Ulkoilureitin haltijalla on, maanomistajan toivomukset huomioon ottaen, oikeus perustaa ja pitää ulkoilureitti edellä mainitun tilan alueella seuraavin ehdoin:

Ulkoilureitin kunnossapidosta vastaa reitin haltija omalla kustannuksellaan. Reitin haltija sopii maanomistajan kanssa kaikista reitillä tehtävistä kunnostustöistä, kuten pienten puiden ja kantojen poistamisesta, kivien siirtämisestä ja oksien raivauksesta. Reitit pyritään suunnittelemaan luonnollisia väyliä seuraten, niin että suuremmilta raivaustöiltä vältyttäisiin. Reitit sijoitetaan maastoon ulkoilureitin haltijan sekä maanomistajan kesken yhteistoiminnassa.

Reitin haltija huolehtii reittien varten sijoitettavista jäteastioista sekä niiden tyhjennyksestä.

Reitin haltijan on sovittava maanomistajan kanssa mahdollisista rakennustöistä, kuten siltojen, rumpujen, porttien ja veräjien sijoittamisesta. Reitille kaatuneiden puiden jms. reittejä haittaavien esineiden poistamisesta huolehtii reitin haltija. Reitin haltija merkitsee reitin luontoa vahingoittamatta. Reittien merkitsemistä ilmoitetaan maanomistajalle etukäteen.



Reitin haltija saa käyttää huoltotöihin kevyttä moottoriajoneuvoa (esim. henkilö- tai maastoauto). Raskaiden ajoneuvojen kuten traktorin tai kaivinkoneen käytöstä sovitaan erikseen.

- 4 § Vastuu ulkoilureitin turvallisuudesta ja siitä, että alue pysyy asianmukaisessa kunnossa, on reitin haltijalla.
- Maanomistaja sitoutuu ilmoittamaan reitin haltijalle vähintään seitsemän (7) vuorokautta aikaisemmin sellaisista toimenpiteistä, jotka vaikuttavat reitin käytön vaikeutumiseen tai keskeytymiseen.
- 5 § Kaikki puut, jotka reitiltä poistetaan, jäävät maanomistajan omaisuudeksi. Niiden poiskuljettaminen on maanomistajan asiana. Risujen poisto on reitin haltijan asiana.
- 6 § Reitin käytöstä aiheutuvista mahdollisista vahingosta on maanomistajalla oikeus hakea korvauksia reitin haltijalta.
- 7 § Tämä sopimus on esitettävä kiinteistön uudelle omistajalle tai haltijalle. Omistajan tai haltijan vaihtuessa sopimukseen tehdään tarvittavat muutokset.
- 8 § Sopimus astuu voimaan heti, kun se on allekirjoitettu ja se on voimassa siihen saakka, kunnes ulkoilureitti poistetaan käytöstä. Mikäli olosuhteissa tapahtuu muutoksia, jotka vaikeuttavat reitin käyttöä, voidaan reitin paikkaa muuttaa toisen osapuolen vaatimuksesta. Reitien siirrossa mahdollisesti tarvittavista rakentamistöistä ja kiinteistölle aiheutuvista menetyksistä vastaa reitin haltija.
- Sopimus voidaan irtisanoa kirjallisesti, jommankumman osapuolen näin vaatiessa. Irtisanomisaika on kuusi (6) kuukautta.
- Kun ulkoilureitti on poistettu käytöstä, reitin haltija saattaa alueen entiseen käyttötapaan soveltuvaan kuntoon.
- 9 § Mikäli sopimukseen liittyvistä asioista jälkeinpäin ilmenee erimielisyyksiä, käydään asiaa osapuolten kesken neuvotteluja.
- 10 § Sopimusta on tehty yhtäpitävät kappaleet kummallekin sopijapuolelle.

Paikka _____

Aika _____ kuun _____ päivänä _____

Todistavat:

Liitteet: Kartta
(Kartta reitin levähdyspaikoista)
(Sopimus reittikorvauksista)
(Muut liitteet)



Valituskirjelmän pohja yksityistien ratsastuskiellosta

SRL:n hallituksen jäsenen, ympäristölakimies Leena Eränkö-Pohjanraidon tekemä mallipohja yksityistielle määrätyn ratsastuskiellon purkamiseksi.

.....kaupungin/kunnan tielautakuntana toimivalle viranomaiselle

.....sijaitsevan yksityistien tiekunta on kieltänyt ratsastamisen yksityistiellä ja aikoo pyytää kaupungilta/kunnalta tätä koskevaa liikennemerkkiä. Tiekunta ei ole antanut meille pyytämäämme lupaa ratsastaa tiellä. Pyysimme lupaa, kun katsoimme hyvien tapojen ja kohteliaisuuden sitä edellyttävän.

Pyydämme tielautakuntana toimivaa viranomaista käsittelemään tämän asian uudelleen ja tekemään siinä lainmukaiset päätökset.

Ensisijaisesti esitämme todettavaksi, ettäyksityistiellä tapahtuvaan satunnaiseen ja järjestäytymättömään ratsastamiseen ei tarvita yksityistielain 80 §:n mukaista lupaa vaan tällainen ratsastaminen voi tapahtua jokamiehen oikeuden perusteella ilman lupaa ja maksua erityisesti ottaen huomioon sen, että kaupunki avustaa tienpitoa.

.....yksityistien kunnossapitokustannusten ei ole näytetty eikä edes väitettykään selvästi lisääntyvän yksityistielain 80 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla tarkoittamamme ratsastamisen johdosta.

Toissijaisesti esitämme, että jos kunnossapitokustannusten kuitenkin katsottaisiin selvästi lisääntyvän ratsastuksemme johdosta, että meille myönnetään lupa saada ratsastaayksityistiellä ja että tästä sovitaan tai määrätään tarvittaessa asianmukainen maksu kunnossapitokustannusten lisääntymisestä. Tämä on oikeudenmukaista, kohtuullista ja yksityistielain 80 §:n tarkoituksen mukaista.

Toteamme, että ratsastamista yksityistiellä ei voi yleisesti kieltää yksityistielain 96 §:n nojalla niin kuin moottori- ja hevosajoneuvolla liikkuminen voidaan; ratsukko ei ole hevosajoneuvo. Eduskunta käsitteli asian vuonna 2002 yksityistielain muutoksen yhteydessä ja selkeästi salli ratsastamisen ja poisti ratsastamista koskevan yleiskiellon lakiehdotuksesta. (kts. mm. liikenne-valiokunnan mietintö LiVM 24/2002 (<http://www.eduskunta.fi/> asiat ja asiakirjat - asioiden käsittelevä vaihe) ja Suomen Kuntaliiton yleiskirje 25.3.2003 no 9/80/2003 (linkki http://www.kunnat.net/k_perussivu.asp?path=1;29;63;375;731;735;32179)).

Esitämme, että tielautakuntana toimiva viranomainen ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin lakiin perustumattomien ratsastuskieltojen poistamiseksi.

(paikka ja aika)

(Alle nimi ja yhteystiedot jne.. Jos tähän laitetaan useampi nimi ja allekirjoitus, ensimmäisen allekirjoittajan tai muun yhteyshenkilöksi ilmoitetun vastuulla on kertoa asian käsittelyn kulusta ja päätöksistä muille; ei siis ole käytännöllistä tehdä tästä adressia)



Vantaan ratsastusreittien ja -keskusten tarveselvitys/22.1.2004

Sisällys

Esipuhe

1 Johdanto

2 Ratsastusharrastuksen nykytila ja tulevaisuudennäkymiä

2.1 Ratsastus virkistysmuotona

2.1.1 Harrastajamääriä ja harrastustapoja

2.1.2 Ratsastuksen kustannukset, harrastajien tuloluokka ja liikuntapolitiikkaa

2.2 Ratsastusterapia, vammaisratsastus ja ratsastuksen sosiaalisia vaikutuksia

2.3 Harrastusmahdollisuudet pääkaupunkiseudulla

3 Hevostalous ja urbaani maaseutu

3.1 Hevonen perinnemaisemien hoitajana

4 Ratsastuksen ympäristövaikutuksia

5 Ratsastuksen maankäyttö

5.1 Missä saa ratsastaa?

5.1.1 Jokamiehen oikeus

5.1.2 Lait ja asetukset

5.2 Ratsukko ja muut liikkujat

5.3 Ratsastusreittien mitoitus ja perustaminen

5.3.1 Ratsastusreittien erottaminen muista reiteistä ja liikenneväylistä

5.3.2 Ratsastusreitit

5.3.3 Ratsastustien rakenne

5.3.4 Ratsastuskeskuksen lähireitit

5.3.5 Muuta

5.4 Ratsastuskeskusten sijoittaminen ja tilojen tarve

5.4.1 Ratsastuskeskusten luokitus ja tilantarpeet

5.4.2 Ratsastuskeskukselle sopiva paikka

5.4.3 Toimiva, turvallinen ja viihtyisä

6 Ratsastus Vantaalla

6.1 Nykytilanteen selvitys

6.1.1 Kyselyn tulokset

6.2 Vuorovaikutus luonnosvaiheessa

6.2.1 Tiivistelmät ratsastusreittejä ja -keskuksia koskevista mielipiteistä, kommentteista ja lausunnoista

6.3 Ratsastusreittien ja -keskusten tarve

6.3.1 Ekologisen verkoston vahvistaminen ja ratsastusreitit

6.3.2 Ratsastusreitit ja -keskukset virkistysaluejärjestelmässä

6.3.3 Reitit

6.3.4 Ratsastuskeskukset

7 Tarveselvityksestä eteenpäin

7.1 Suositukset yleiskaavan lähtökohdiksi

7.2 Yleis- ja toteutussuunnittelu

Lähteet

Kartat

Nykytilanteen selvitys

Ratsastusreittien ja keskusten tarve, kartta 1

Ratsastusreittien ja keskusten tarve, kartta 2

Ratsastusreittien ja -keskusten tarve, kartan 2 selitykset



Vantaan ratsastusreittien ja -keskusten tarveselvitys/22.1.2004

Esipuhe

Vantaan ratsastusreittien ja -keskusten tarveselvitys on laadittu Vantaan kaupunkisuunnitteluyksikössä osana yleiskaavan tarkistustyötä. Tarveselvityksen on laatinut maisema-arkkitehti Laura Muukka.

Työ aloitettiin ratsastus Vantaalla -palaverissa 14.1.2003. Selvityksen luonnos esiteltiin yleiskaavatoimikunnassa ja kaavoituslautakunnassa. Selvityksen luonnoksesta pyydettiin kommentteja kaupungin eri hallintokuntien edustajilta sekä joiltain viranomaistahoilta ja järjestöiltä. Naapurikuntien kanssa neuvoteltiin erikseen. Suomen Ratsastajainliiton (SRL) Ratsukehä-työryhmässä on käyty esittelemässä työn luonnosvaiheita ja keskustelemassa ratsastusreitiasioista eri kuntien alueella. Kiitokset työtä kommentoineille ja erityisesti asiantuntijoina ja taustatiedon kokoamisessa mukana olleille Susann Fagerströmille Poni-Haka oy:stä ja Paula Kuittiselle Etelä-Vantaan ratsastuskoulusta. Luonnosvaiheen jälkeen tarveselvitystä tarkennettiin kauttaaltaan. Suurimmat lisäykset tehtiin kappaleisiin ratsastuksen maankäyttö ja ratsastus Vantaalla. Ratsastusreittien ja keskusten tarvetta kuvaavat kartat piirrettiin uudelleen ja merkintöjä selkeytettiin. Suositukset yleiskaavaan merkittävistä asioista määriteltiin.

Matti Pallasvuo

Yleiskaavapäällikkö

Laura Muukka

Maisema-arkkitehti

1 Johdanto

Ratsastusreittien ja -keskusten tarveselvityksen tavoitteena on selvittää yleiskaavan tarkistustyön pohjaksi tallien ja ratsastusreittien sijaintia, tarvetta ja ongelmakohtia. Lisäksi hankkeessa pohditaan uusien ratsastuskeskusten sijaintimahdollisuuksia ja ratsastuksen suhdetta maankäyttöön laajemminkin.

Suomen ratsastajainliitossa on perustettu Ratsukehä-hanke kehittämään ja yhdistämään ratsastusreittejä Uudemaan alueella. Tarkoitus on varmistaa, että hevosilla voidaan liikkua luonnossa paikallisesti sekä yhdistää ratsastusreittejä kunnissa ja kuntien rajalla niin, että reiteistä muodostuu jatkossa pitkä, toimiva verkosto. Tärkeäksi nähdään myös se, että kaavoituksessa varataan alueita hevostoimintaan nyt ja tulevia tarpeita ajatellen.

Hevostietokeskuksen "Hevostalous – merkitys ja tulevaisuus Suomessa" –selvityksessä on kiinnitetty huomiota kuntien rooliin ratsastustallien- ja reittien suunnittelussa: "Tallit tarvitsevat riittäviä alueita sekä ratsastusreittejä toimiakseen tasokkaasti ja vastatakseen niin harrastajien kuin hevostenkin vaatimuksiin. Ratsastuskoulujen tulee myös sijaita asutuskeskusten lähellä, jotta nuoret voivat saapua sinne muutoinkin kuin vanhempien kuljettamina. Tämä edellyttää aktiivista kaavoitus- ja liikuntapolitiikkaa, jossa ratsastuksen tarpeet otetaan huomioon." (Heiskanen & al. 2002 s.50-51)

Ratsastus on naisten ja tyttöjen harrastama laji, jota lajin viehätys sen löytäneet kustannuksista tai tuloluokastaan riippumatta haluavat harrastaa. Ratsastus on kasvattanut suosiotaan tasaisesti jo ainakin kymmenen vuotta. Erityisesti aikuisten harrastajien määrä on kasvanut. Nuorison keskuudessa ratsastus taas on ollut suosittu laji jo pitkään. Ratsastuskoulujen sivutuotteena syntyy nuorisotyötä, kun nuoret viettävät aikaansa tallilla aikuisten valvonnassa, hevosia hoitaen. Ratsastuksella ja hevosten kanssa puuhailulla on todettu myös terapeuttisia vaikutuksia.

Tällä hetkellä pääkaupunkiseudulla ei ole riittävästi harrastus- tai tallipaikkoja ja taajamissa asuvat harrastajat ja hevosenomistajat joutuvat matkustamaan kauaskin voidakseen harrastaa lajia. Harrastusmahdollisuuksia pitäisi kuitenkin olla lähellä asuinpaikkaa, julkisin liikennevälinein saavutettavissa. Ratsastusharrastuksen kasvava suosio aiheuttaa tarpeen ohjata ratsastusreittien ja ratsastuskeskusten sijoittumista. Laajat, alkuperäisessä käytössään säilyneet maaseudun kulttuurimaisemat ovat Vantaalla tärkeä identiteettitekijä. Tulevaisuudessa urbaanin maaseudun pitäisi voida tarjota pääkaupunkiseudun asukkaille ja matkailijoille nykyistä enemmän virkistäytymismahdollisuuksia. Ratsastuskeskukset, kulttuurimaiseman suojelu ja hoito, taloudellisesti kannattava maatalous ja urbaanin maaseudun virkistyskäyttö voisivat muodostaa toimivan kokonaisuuden. Hevosten rehu tulisi läheiseltä kulttuurihistoriallisesti arvokkaana suojellulta pellolta, hevosten laiduntamat niityt, hakamaat ja metsälaitumet lisäisivät luonnon monimuotoisuutta ja maiseman esteettistä arvoa, kaupunkilaiset voisivat ihailla maiseman kauneutta ratsailta ja viljelijän kannattaisi edelleen viljellä peltoa. Hevosten olemassaoloa kaupungeissa ei tähän mennessä suunnittelun eri tasoilla ole riittävästi otettu huomioon. Ratsastajat ovat ainoa liikkujaryhmä, joka tarvitsee omat reittinsä sellaisilla alueilla, joiden virkistyskäyttö on runsasta. Ratsastajat eivät voi siirtyä harrastuspaikasta toiseen välinettä mukanaan kantaen. Kevyen liikenteen väylillä ja ulkoilureiteillä ratsastaminen on kielletty ja vilkkaan liikenteen seassa ratsastaminen on vaarallista. Ratsastuksessa sattuneet kuolemantapaukset ovat usein ratsukon ja moottoriajoneuvon törmäyksiä. Jos turvallisia ratsastusreitityhteyksiä ja ratsastukseen tarkoitettuja reittejä ei pääkaupunkiseudulla ole, jää ratsastus helposti pelkäksi halliurheiluksi. Se veisi kuitenkin ratsastuksen viehätyksestä olennaisen osan pois: luonnossa virkistävyyden, ulkoilun ja maisemista nauttimisen.

C:\Documents and Settings\minna\Omat tiedostot\minna\Hevosten maaseutu 2\HEVOSKEHÄ\Hevoskehämateriaali\sähköinen materiaali\materiaali kokonaisuudessaan.rtf



Yleiskaavaan merkityillä ratsastusreiteillä voidaan luoda mahdollisuus turvallisten ja jatkuvien ratsastusreittien perustamiselle vähitellen. Yleiskaavaan merkitty reitti ohjaa ottamaan ratsastuksen huomioon tarkemmassa suunnittelussa: asemakaavoissa, liikennesuunnittelussa ja viheralueiden suunnittelussa. Ratsastukselle voitaisiin osoittaa tai perustaa ja viitoittaa omat reittinsä, jolloin ristiriita muiden liikkumismuotojen kanssa häviäisi.

Ratsastuskeskusten sijainnin ohjaukseen tarvitaan määriteltyjä suuntaviivoja. Sopiville paikoille sijoitettujen tallien ja ratsastushallien maisema- ja ympäristövaikutuksia voitaisiin hallita ja turvata hevosten hyvinvoinnin kannalta tarpeelliset riittävät jaloittelutarhat ja laitumet. Jos ratsastuskeskukset sijoittuvat sattumanvaraisesti, tulee yllämainituista helposti ongelmia, ja varsinkin tallien naapureille voi koitua haittaa sopimattomilla paikoilla laajenevista ratsastusalueista.

Monien suurkaupunkien puistoissa ratsastus on yksi perinteinen virkistäytymisen tapa.

Esimerkiksi New Yorkin Central Parkissa on edelleenkin ratsastusreittejä.

2 Ratsastusharrastuksen nykytila ja tulevaisuudennäkymiä

2.1 Ratsastus virkistysmuotona

"Vuosisikymmenten ajan ratsastus on ollut harrastajilleen tapa nauttia luonnosta ja saada samalla liikunnallista harjoitusta. Lisäksi laji antaa mahdollisuuden erilaiseen kuntoutukseen, mitä osoittaa vammaisratsastuksen suosion ja merkityksen voimakas kasvu viime vuosina." (Vasara 1987 s. 564)

"Ratsastus on monipuolinen, luonnonläheinen liikuntamuoto. Sitä voi harrastaa ympäri vuoden, maaseudulla ja kaupungeissa. Se kehittää fyysistä kuntoa, tasapainoa ja tahdin ja rytmin tajua." (Ratsaille 2000)

"Hevosiin liittyvä toiminta mahdollistaa eri väestöpiirien kohtaamisen sekä lisää kaupungin ja maaseudun vuorovaikutusta." (Heiskanen & al. 2002 s. 72)

2.1.1 Harrastajamääriä ja harrastustapoja

Ratsastusta harrastaa 102 000 suomalaista, joista noin puolet on aikuisia. Naisten ja tyttöjen osuus harrastajista oli vuonna 1998 93 %. Ratsastusta harrastetaan suhteellisen tasaisesti ympäri maan. (Heiskanen & al. 2002 s.50-51) Vain 7000 harrastajaa kilpailee aktiivisesti. Suuressa kansallisessa liikuntatutkimuksessa 2001 -2002 selvitettiin erikseen 19-65 - vuotiaiden aikuisten ja 3-18 -vuotiaiden nuorten ja lasten liikunnan harrastamista.

Tutkimuksen teettivät Suomen Gallup oy:llä Suomen liikunta ja urheilu, Kuntourheiluliitto, Nuori Suomi, Olympiakomitea ja Helsingin kaupungin liikuntavirasto, ja se tehtiin yhteistyössä opetusministeriön kanssa. Tutkimuksessa ilmeni, että ratsastus on kasvattanut suosiotaan johdonmukaisesti jo kymmenen vuotta. Varsinkin aikuisten harrastajien määrä on kasvanut: vuoden 1994 22 000:sta harrastajasta 49 000:n harrastajaan eli yli kaksinkertaistunut. Ratsastuksen harrastajista suhteellinen enemmistö on kuntoliikkuja (48%), erotukseksi kilpaurheilijoista, kuntourheilijoista, terveysliikkuja ja arki- ja hyötyliikkuja.

Tutkimuksessa selvitettiin myös eri lajien potentiaalisia harrastajia kysymällä, mitä lajeja vastaajat haluaisivat harrastaa, mutta syystä tai toisesta eivät tällä hetkellä harrasta. 54 000 aikuista ilmoitti haluavansa harrastaa ratsastusta, ja ratsastus olikin yksi potentiaalisia harrastajia eniten lisänneistä lajeista.

(Suuri kansallinen liikuntatutkimus 2001-2002, aikuisliikunta)

53 000:n 3-18 -vuotiaan lapsen tai nuoren harrastama ratsastus oli ikäryhmän neljänneksitoista eniten harrastama laji. Nuoria ratsastuksen harrastajia on enemmän kuin esimerkiksi rullalautailijoita, laskettelijoita, lumilautailijoita tai aerobiccaajia. Nuorista ratsastuksen harrastajista on tyttöjä noin 94%. Nuorten harrastajien määrä on kasvanut vuodesta 1995 noin neljättoista prosenttia.

(Suuri kansallinen liikuntatutkimus 2001-2002, lapset ja nuoret)

	1994-95	1997-98	2001-2002
Aikuisia (19-65 v.)	22 000	34 000	49 000
Potentiaalisia aikuisia	40 000	42 000	54 000
Lapsia ja nuoria (3-18 v.)	46 500	54 500	53 000

Ratsastuksen harrastajat ja potentiaaliset harrastajat

Ratsastuksen lajeja ovat kouluratsastus, esteratsastus, kenttäratsastus, lännenratsastus, matkaratsastus, valjakkoajo, vikellys, vammaisratsastus, islanninhevosaursastus ja vaellusratsastus (Ratsaille 2000). Suomessa ratsastuksessa on nähtävissä samoja muutoksia ja trendejä kuin Ruotsissa ja muualla Euroopassa. Kilpailu- ja harrastustoiminnassa suosiotaan ovat lisänneet islanninhevokset sekä vaellus- ja lännenratsastus. Tämä saattaa liittyä seikkailu- ja luontomatkailun suosion kasvuun.

(Heiskanen & al. 2002 s.53)



Ratsastusmatkailu, samoin kuin muukin luontoon ja kulttuurimaisemaan suuntautuva matkailu, on kasvava matkailun ala. Islanninhevosten suosion kasvu perustuu pitkälti siihen, että rauhallisilla ja pienikokoisilla islanninhevosilla aloittelijatkin voivat ratsastaa maastossa. Monille ratsastajille luontoelämykset ovat tärkeämpiä kuin ratsastustaidon tavoitteellinen opiskelu. Useimmat harrastavat ratsastusta monipuolisesti eivätkä vain yhtä mainituista lajeista.

Ulkona maastossa ratsastaminen on luonnollinen osa kaikkea ratsastusharrastusta, mutta ratsastuksen lajeista reitit ovat tarpeen varsinkin kenttäkilpailun, matkaratsastuksen ja vaellusratsastuksen harrastamiseen. Matkaratsastus on hevosen nopeus- ja kestävyyskilpailu, jossa testataan ratsastajan maastoratsastustaitoa. Matkaratsastuksen kilpailumatkoista lyhin on 15 km. Suomessa pisimmät matkat ovat 80 ja 120 km ja kansainvälisissä kilpailuissa, kuten maailmanmestaruuskilpailuissa matka on 160 km tai kaksipäiväisissä kilpailuissa tätäkin pitempi.

Vaellusratsastus tarjoaa elämyksiä luonnossa yhdessä hevosen kanssa, kiireetöntä vaeltamista, ihmisten tapaamista ja erilaisiin alueisiin ja nähtävyyksiin tutustumista. Vaellusratsastuksessa liikutaan luonnossa sivuteitä ja polkuja pitkin. Vaellusratsastuksen kilpailusäännöissä mainitaan harmoninen liikkuminen maastossa hevosen ja luonnon ehdoilla. (Ratsaille 2000 s. 24.)

Raveilla on Suomessa pitkät perinteet. Raviurheilua harrastetaan eniten raveissa käymällä ja ravipelejä pelaamalla, ei siis liikuntana. Raviharrastajia on 200 000 ja pelaajia 250 000. Suomen Hippoksen rekisterissä oli vuonna 2000 lähes 3000 ajoluvan haltijaa ja 5500 amatöörivalmentajaa. Ravikilpailuissa hevosia kuitenkin ajaa 100-200 ammatillaisen joukko, jotka ovat lähes poikkeuksetta miehiä. Suomen omalla hevosrodulla, suomenhevosella, on raveissa omat lähdöt. Raviurheilun ja ratsastuksen luonne eroavat, toinen on vauhtuurheilua toisen keskittyessä rauhallista ympäristöä vaativin suorituksiin. (Heiskanen & al.) Ravihevosten valmennukseen kuuluu kuitenkin myös ratsastusta.

Ratsuhevosten määrä on kasvanut tasaisesti 1970-luvusta lähtien, jolloin ratsuja oli kaikista hevosista vain joitain prosentteja. Vuonna 2001 hevosia oli lähes 60 000, joista kolmannes ratsuja ja poneja. Uudenmaan hevosjalostusliiton (Nylands läns Hästavelsförbund rf) alueella ratsuja on selvästi enemmän kuin ravihevosia. (Heiskanen & al. s. 11, 13, 50)

2.1.2 Ratsastuksen kustannukset, harrastajien tuloluokka ja liikuntapolitiikka

Liikunnan harrastamisen taloutta on selvitetty Mitä liikunta maksaa? -tutkimuksessa, joka on tehty Jyväskylän yliopiston liikunnan kehittämiskeskuksessa vuonna 2001. Tutkimusmateriaalina oli 2275 täytettyä kyselylomaketta. Vastauksia saatiin 14:n lajin harrastajilta. Mukana olleet lajit olivat hiihto, jalkapallo, jääkiekko, kaukalopallo, koripallo, lentopallo, naisvoimistelu, pesäpallo, ratsastus, salibandy, taitoluistelu, tanssi, uinti ja yleisurheilu. Ratsastuksella on ollut elitistisen liikunnan maine, mutta tutkimus osoittaa toista. Vastanneet kuuluivat keskimääräistä useammin tuloluokkaan alle 100 000 markkaa vuodessa ja ylimpään tuloluokkaan yli 300 000 mk vuodessa kuului keskimääräistä harvempi vastaaja. Tutkituista lajeista ratsastus tuli esille lajina, jonka harrastajat jakaantuvat varsin tasaisesti kaikkiin tuloluokkiin. *Ratsastuksen harrastajien perheiden bruttotulot (Puronaho & al. 2001 s. 39).*

Valtaosa harrastajista piti lajin kustannuksia melko tai erittäin suurina. Ratsastuksen kustannukset olivat todellisuudessa selvästi suurempia kuin tutkittujen lajien keskimäärin. Matkakuluihin meni 15% kustannuksista. Harrastajat toivoivatkin kustannusten alenemista mm. kunnallisten liikuntapaikkojen ja pienempien matkakustannusten muodossa. (Puronaho & al. 2001) Pienituloisten perheiden lasten ratsastusharrastusta on tuettu maksamalla ratsastustunteja sosiaalituesta.

Viime aikoina joidenkin kuntien liikuntamäärärahojen kohdentamisessa on nostettu esille tasa-arvokysymykset ja liikunnan harrastuksen muutokset. Esimerkiksi Helsingin kaupungin liikuntapoliittisessa ohjelmassa yhdeksi neljästä päätavoitteesta on valittu yhdenvertaisuuden edistäminen. Raportissa todetaan, että resurssit eivät toistaiseksi ole kohdistuneet tasapuolisesti eri lajeihin ja harrastajaryhmiin Naiset käyttävät yksityisiä liikuntapalveluja kaksi kertaa niin paljon kuin miehet. He myös kokevat kaksi kertaa useammin, että taloudelliset syyt rajoittavat heidän harrastustaan. Toimenpiteenä raportissa on ehdotettu, että liikuntalajien harrastajamäärät sekä liikuntatoimen määrärahojen kohdentuminen eri lajeihin selvitetään nykyistä tarkemmin. Erityistä huomiota kiinnitetään naisten ja tyttöjen eniten harrastamiin lajeihin. Tuloksia hyödynnetään talousarvioehdotuksissa. Toinen neljästä tavoitteesta on vastaaminen liikunnan kaupallistumiseen ja uusien lajien haasteisiin. Toimenpiteenä mainitaan, että luodaan periaatteet sille, miten ja millä perusteilla kaupunki tukee yksityisiä liikunta-alan yrittäjiä. Lähtökohtana on, että tuki lisää lajien ja harrastajaryhmien tasa-arvoa. (Helsingin kaupungin liikuntapoliittinen ohjelma s. 20-21) .

2.2 Ratsastusterapia, vammaisratsastus ja ratsastuksen sosiaalisia vaikutuksia

Hevosharrastukseen liittyy tärkeänä osana hevostaito, hevosen käsittely- ja hoitotaito, joka perustuu hevosen tuntemukseen biologisena olentona ja ennen kaikkea sen käytöksen ymmärrykseen. Suuri osa ratsastuksen viehätystyksestä perustuu siihen, että ollaan tekemisissä sosiaalisen ja herkän eläimen kanssa, jonka kanssa voi oppia kommunikoimaan.

Hevosten ja yleensä eläinten positiivinen vaikutus ihmisten sosiaaliseen käyttäytymiseen sekä hyvinvointiin on saanut tutkimuksissa yhä enemmän huomiota. Tiiviisti rakennetuilla kaupunkiseuduilla ja allergioiden takia kodeissa ei välttämättä voida pitää lemmikkieläimiä, ja mahdollisuus tutustua eläimiin jossain muualla tulee entistä tärkeämmäksi. Tallilla aikaansa viettävä nuori on aikuisten valvonnassa. Hevostietokeskuksen tutkijat toteavat, että kunnat voisivatkin tehdä yhteistyötä tallien kanssa esimerkiksi palkkaamalla harrasteohjaajia talleille yhteistyössä yrittäjien ja ratsastusseurojen tai -kerhojen kanssa (Heiskanen & al. 2002 s. 51).

Hevosen käyttäytyminen erilaisissa tilanteissa auttaa käytöshäiriöisten lasten sosiaalistamisessa. Hevosen ominaisuuksia ovat rehellisyys, hyväntahtoisuus, vakaa käytös sekä herkkyys tunteille ja tunteiden näyttäminen. Hevonen antaa suoraa palautetta sen saamasta käsittelystä antaen lapsen toimintaan rajoja, jotka ovat hevosen, eivät ihmisen asettamia. Hevosen kanssa saavutetaan luottamusta, joka usein on saanut pahoja kolauksia. Talliympäristö luo puitteet monipuoliseen toimintaan, joka motivoi lapsia tavoitteelliseen työhön toisen elävän olennon hyväksi. Tallissa työskentely on mielekästä ja sääntöineen myös kurinalaista. (Laukki-projekti) Hevostalli voisi myös olla mielekäs työympäristö monelle suojatyöpaikan tarvitsijalle.

Ratsastusterapia on ratsastusterapeutin ja hevosen yhdessä toteuttamaa kokonaisvaltaista kuntoutusta. Se tukee ja täydentää sosiaalisen, kasvatuksellisen, lääkinällisen ja psykiatrisen kuntoutuksen tavoitteita. Ratsastusterapia erotetaan nykyään vammaisratsastuksesta, joka on harrastustoimintaa, jossa myös kilpaillaan. (Suomen kuntoutusliitto; Laukki-projekti)

Lajina ratsastus on kaikille samanlainen, eikä erityistä vammaisille sovellettua ratsastusta ole. Tavoitteena on oppia ratsastamaan vamman haitan asettamat rajoitukset huomioon ottaen. Vammaiset ratsastajat kilpailevat kouluratsastuksessa ja valjakkoajossa. (Ratsaille 2000)

2.3 Harrastusmahdollisuudet pääkaupunkiseudulla

Ratsastustuntien kysyntä on runsasta pääkaupunkiseudulla, jossa jonot alkeiskurssille voivat olla jopa vuoden mittaisia. Tämä kertoo harrastuspaikkojen puutteesta, mikä nostaa tuntihintoja muuhun maahan verrattuna. (Heiskanen & al. 2002 s.50-51) Pääkaupunkiseudulla tunnin hinta on 20-27 euroa, johon sisältyy väline ja opetus. Myös maastoratsastusretkistä esimerkiksi matkailijaryhmille on kovasti kysyntää.

Yksityishevosten määrä on jatkuvassa kasvussa. Kaupungeissa ja taajamissa asuvien omistuksessa arvioidaan olevan jo lähes 60 % hevoscannastamme. Tällä hetkellä pääkaupunkiseudulla ei kuitenkaan ole tarpeeksi tallipaikkoja. Ihmiset joutuvat ajamaan kauas omien hevostensa talleille tai ratsastustunnille.

Ennusteiden mukaan pääkaupunkiseutu kasvaa. Viheralueita käytävät entistä suuremmat ihmisjoukot erilaisin liikukumisvälinein. Tiivistyvässä kaupunkirakenteessa ratsastaminen voi käydä yhä vaikeammaksi, jos reiteille ei osoiteta paikkoja. Suuret liikenneväylät katkaisevat ratsastusmahdollisuudet tehokkaasti, jos ei yli- tai alikulkuja rakenneta hevosenmentäväksi, ja osoiteta niissä ratsain liikkumista sallituksi.

3 Hevostalous ja urbaani maaseutu

Yleiskaavan yhtenä tavoitteena on kulttuuriympäristön vaaliminen. Tarkoitus on säilyttää Vantaan historiasta kertovaa maaseudun kulttuurimaisemaa edustavina kokonaisuuksina. Viljelysmaiseman säilyminen on kuitenkin riippuvaista sen hoidon järjestymisestä. Viljelysmaiseman kulttuurihistoriallinen, ekologinen ja esteettinen arvo säilyy vain, jos maisemaa viljellään edelleen. Rehuntuotannon ja laidunnuksen kautta ratsastus voisi olla maiseman suojelun ja hoidon väline. Yksi ratsu kuluttaa vuodessa noin kolmen peltohehtaarin verran kauraa, heinää ja säilörehua sekä laidunmaata.

Asukasmäärän kasvaessa entisestään on kulttuurimaisemien virkistyskäyttöä ohjattava ja kehitettävä. Viljelijät ovat monesti kokeneet virkistyskäytön ongelmallisena, kun virkistäytyjät eivät osaa liikkua maisemassa haittaa tuottamatta. Ratsastuskeskuksissa ratsastavia asiakkaita ja yksityishevosten omistajia voitaisiin ohjata käyttämään yhteisesti sovittuja ratsastusreittejä.

Tallipaikan ja hoidon tarjoaminen kaupunkilaisten hevosille on uusi yritysmuoto taajamien läheisyydessä sijaitseville maatiloille ja maaseutuyrityksille. Maatilatallit voivat tarjota hevosille myös riittävät tarha- ja laiduntilat, mikä on hevosten hyvinvoinnin kannalta tärkeää. Nykyisellään maaseudulla sijaitsevat tallit ovat verraten omavaraisia



rehuntuotannon suhteen, osa jopa tuottaa rehua myyntiin. Sen sijaan ravitallit ja ratsastuskoulut ostavat lähes kaiken rehun, eli mitä lähempänä taajamaa talli on, sitä varmemmin se on rehunostaja. (Heiskanen & al. s.24-25) Yrityksiä voitaisiinkin ohjata tekemään rehuntuotanto- tai laidunnussopimuksia lähiseudun viljelijöiden kanssa. Se saattaisi edistää viljelijöiden myönteistä suhtautumista ratsastusreittien perustamiseen.

3.1 Hevonen perinnemaisemien hoitajana

Suomen uhanalaisista eliölajeista suuri osa elää perinnemaisemissa, jotka ovat 1800- 1900-luvun vaihteesta lähtien tasaisesti vähentyneet. Perinnemaisemilla tarkoitetaan perinteisten maankäyttömuotojen, kuten niiton ja laidunnuksen aikaan saamia luontotyyppisiä. Hevostalous loisi mahdollisuuden perustaa uusia tai palauttaa ja hoitaa vanhoja perinnemaisemia. Laitumella kulkevat eläimet ylläpitävät ja lisäävät luonnon monimuotoisuutta. Kasvilajistoltaan kaikkein rikkaimpia ovat niityt, joita on niitetty ja sen jälkeen jälkilaidunnettu. Laidunnetut niityt, hakamaat ja metsälaitumet ovat myös kauniita ja useimpien ihmisten mielestä laiduntava hevonen on ilo silmälle.

Kuluneista hevosten ulkoilutarhoista tuntuu monelle tulleen se käsitys, että hevonen sinänsä olisi huono laiduneläin. Näin ei kuitenkaan ole, vaan laidun, oli se sitten viljelty tai luonnonlaidun, pysyy vehreänä sovittamalla hevostamäärä laiduntyyppiin sopivaksi. Hevoset sopivat useimmille niityille, mutta parhaiten kovapohjaisille maille. Ne valikoivat syötävänsä nautoja tarkemmin ja tallaavat kasvillisuutta enemmän kuin muut laiduneläimet. Luonnonlaitumilla eläimet saavat ravintonsa kokonaan laitumesta, koska luonnonlaidun ei saa rehevöityä muualta kulkeutuneista ravinteista. (Eläimet luonnon- ja maisemanhoitajina; Perinnebiotooppien hoitokortti 6.)

4 Ratsastuksen ympäristövaikutuksia

Edellä kuvattujen myönteisten ympäristövaikutusten lisäksi ratsastuksella voi olla myös haitallisia ympäristövaikutuksia, joita voidaan erilaisin keinoin hallita tai vähentää. Ratsastuksen välittömiä ympäristövaikutuksia ovat toiminnasta suoraan ympäristölle aiheutuvat vaikutukset, kuten maaston kuluminen, päästöt ilmaan, kiinteät jätteet ja jätevedet. Ratsastuspaikkojen rakentamisen ja ylläpidon vaikutuksia ovat maankäytön vaikutukset, energian- ja vedenkulutus, luonnonvarojen käyttö, melu, hajuhaitat ja visuaalinen vaikutus. Ratsastuksen harrastamiseen liittyvien toimintojen vaikutuksia ovat muun muassa liikenteen päästöt ja tapahtumissa syntyvät jätteet. Välillisiä ympäristövaikutuksia ovat esimerkiksi varusteiden valmistamisen ja käytöstä poistamisen vaikutukset.

Suomen ratsastajainliitossa laaditaan parhaillaan uutta ratsastuskeskusten suunnitteluopasta, joka tulee sisältämään ohjeet ratsastuskoulun ekotaseen määrittämiseksi. Ekotaseessa mitataan ennen kaikkea energian ja materiaalien käyttöä ja jätehuoltoa, mutta myös aineettomia arvoja, kuten henkilöstön ympäristökoulutusta.

(Ratsastuskeskusten suunnitteluopas)

Hevostalli tarvitsee ympäristöluvan, jos se on tarkoitettu vähintään 60 hevoselle tai ponille. Tätä pienempikin talli voi olla luvanvarainen, jos siitä saattaa aiheutua kohtuutonta haittaa naapureille. (Ratsastuskeskusten suunnitteluopas)

5 Ratsastuksen maankäyttö

5.1 Missä saa ratsastaa?

5.1.1 Jokamiehenoikeus

Jokamiehenoikeus on luonnon laaja yleiskäyttöoikeus, joka juontaa juurensa historiaan. Jokamiehenoikeuden sisällöstä ei ole nimenomaisia säännöksiä, vaan oikeutta rajaavat kiellot on ripoteltu moniin eri lakeihin. (Hollo 1991 s.399-417, Campus 3/2000) Siitä, milloin ratsastus on sallittua jokamiehenoikeuden nojalla, on erilaisia käsityksiä. MTK:n suosituksessa hevosurheilu- ja jokamiehenoikeutta on tulkittu seuraavasti: "Jokamiehenoikeuden perusteella saa tilapäisesti, tuottamatta vahinkoa, haittaa tai häiriötä ratsastaa toisen alueella ja yksityistiellä. Jos ratsastus muuttuu säännölliseksi, usein toistuvaksi tai sellaiseksi järjestetyksi toiminnaksi, joka tuottaa vahinkoa tai muuta häiriötä, on siihen saatava maanomistajan lupa ja korvattava mahdolliset vahingot. Hevonen ja kärry on hevosajoneuvo, jota jokamiehenoikeus ei koske." (Suositus hevosurheilu- ja jokamiehenoikeudesta)

Suomen ladun Poluista reiteiksi -projektin verkkosivuilla luonnon virkistyskäytöstä vastaava ylitarkastaja Pekka Tuunanen ympäristöministeriöstä vastaa kysymykseen ratsastuksesta jokamiehenoikeudella seuraavasti:

"Ratsastus on jokamiehenoikeutta, jossa ei ole rajoituksia kulkemisen useuden tai tarkoituksen (ammattillisuuden) kannalta. Eli toiminta saa muuttua järjestäytyneeksi ja ammatilliseksi jokamiehenoikeudella, jos siitä ei seuraa vähäistä suurempaa haittaa maankäytölle (rikoslain hallinnanloukkaussäännös). Korvauksia ei tarvitse maksaa jokamiehenoikeuksien käyttämisestä. Tallien olisi kohtuullista ja asiallista osallistua yksityisteiden lanaukskustannuksiin. Mutta tällöin maksetaan tien kunnossapidosta eikä käyttöoikeudesta." (Suomen latu ry.)

5.1.2 Lait ja asetukset

Yleiset tiedot on tarkoitettu kaikenlaiseen yleiseen liikkumiseen - myös hevosten ja hevosajoneuvojen, siten kuin laeissa ja asetuksissa on säädetty. Ratsastusta koskevat liikennesäännöt on esitetty tieliikennelaissa. Tieliikennelain 46 §:n mukaan: "Eläimet, joita kuljetetaan tiellä, on pidettävä kytkettyinä tai niitä on vartioitava siten, etteivät ne aiheuta vaaraa tai kohtuutonta haittaa liikenteelle. Ratsastajan ja eläimen kuljettajan on soveltuvin osin noudatettava ajoneuvon kuljettajaa koskevia säännöksiä." Säännösten mukaan ratsastajan paikka on siten ajoradalla. (Tiehallinto 2002, Tieliikennelaki 46 §)

Tieliikenneasetuksen 18 §:n mukaan jalkakäytäviksi tai pyöräteiksi liikennemerkeillä 421-425 osoitettuja kevyen liikenteen väyliä eivät ratsastajat saa käyttää. Ratsastus on sallittu liikennemerkillä 427 "ratsastustie" osoitetulla väylällä. Tieliikenneasetuksessa sanotaan merkistä seuraavaa: "Merkillä osoitetaan ratsastustie, jota ratsastajan on käytettävä asianomaiseen suuntaan kuljettaessa. Ratsastustietä eivät muut kuin ratsastajat saa käyttää. Ratsastustie on soveltuvin osin noudatettava, mitä tieliikennelaissa säädetään ajoradalla ajamisesta. Yhdistetty ratsastustie ja kevyen liikenteen väylä osoitetaan allekkain asetetuilla merkeillä. Rinnakkainen ratsastustie ja kevyen liikenteen väylä osoitetaan rinnakkain asetetuilla merkeillä." (Tieliikenneasetus 18 §)

Järjestyslaki kumosi kuntien oman järjestyssäännöt 1.10.2003. Järjestyslain 15 §:ssä kielletään ratsastaminen kunntopolulla tai muulla sen kaltaisella juoksuradalla, yleiseen käyttöön kunnostetulla ladulla ja urheilukentällä, jollei muuta ole osoitettu. (Järjestyslaki 15 §)

Yksityistielakia on ehdotettu muutettavaksi siten, että tieosakkaat tai tiekunta voisivat kieltää ratsastuksen yksityistielillä. Lakimuutos lisäisi tarvetta ratsastusreittien osoittamiseen ja perustamiseen.

5.2 Ratsukko ja muut liikkujat

Ratsastus tarvitsee oman, muista liikuntamuodoista erotetun reitin kolmesta syystä: kengitettyjen kavioiden aiheuttama tien pinnan kuluminen, turvallisuusriskit sekä jätöksistä aiheutuva haitta muille liikkujille ja turvallisuusriskit ratsukolle.

Sorapintaiselle jalankulku- ja pyörätielle tai ulkoilutielle ratsastusta ei mielellään sijoiteta edes sen reunaan, koska hevosten yleensä kengitetty kaviot pehmittävät tien jalankulkuja pyöräliikenteelle hankalakulkuiseksi. Kovalla asfalttipäällysteellä kulkeminen taas ei ole hyväksi hevosen jaloille.

Ratsastajien taidot ja hevosten käyttäytyminen vaihtelevat suuresti. Hevonen on saaliseläin, joka saattaa pelästyä nopeasti liikkuvia, värikkäitä tai meluisia kohteita. Vaaratilanteita syntyy lähinnä hevosen säikähtäessä, sillä pako-reaktio voi olla hyvinkin raju ja suuren, voimakkaan eläimen piteleminen on erittäin vaikeaa. Viime aikoina kasvavaksi ongelmaksi ovat muodostuneet ajoneuvojen ja hevosten onnettomuudet.

Ongelmia syntyy myös, kun muut tielläliikkujat eivät tiedä, miten hevosten läheisyydessä tulee käyttäytyä. Muut liikkumismuodot, kuten moottorikelkkailu, pyöräily, rullaluistelu ja sauvakävely aiheuttavat helposti vaaratilanteita. Onnettomuusriskin vuoksi ratsastusta ei mielellään ohjata myöskään asfalttipäällysteiselle jalankulku- ja pyörätielle ainakaan pitkälle matkalle. Kevyen liikenteen väylien mitoituksessa ei yleensä ole otettu huomioon ratsastajan vaatimaa tilaa.

Eri käyttäjäryhmät huomioon ottava suunnittelu, käyttäjäryhmiä omille reiteilleen ohjaava opastus ja yleinen tiedotus ovat keinoja ristiriitojen ratkaisemiseksi. (Koko luvun 5.2 lähteet: Heiskanen & al. s. 51; Klipa; Karjalainen ja Verhe 1995 s. 32; Kevyen liikenteen suunnittelu 1998 s. 143; Tiehallinto 2002)

Vantaalaisissa jokilaaksojen kulttuurimaisemissa ratsastusreitti ja kevyen liikenteen reitti voisivat joissain paikoissa olla esimerkiksi joen vastakkaisilla rannoilla.

5.3 Ratsastusreittien mitoitus ja perustaminen

5.3.1 Ratsastusreittien erottaminen muista reiteistä ja liikenneväylistä

Ratsastusreitti perustetaan mieluiten erilliseksi muista liikkumisväylistä. Erillisen ratsastusreitin ollessa mahdoton paras ratkaisu on tehdä ratsastukselle oma reitti pienen välikaistan päähän jalankulku- ja pyörätiestä. Välikaistalla voi olla istutuksia tai aita, jotka pitää suunnitella maisemaan sopiviksi.

Samansuuntaisten ratsastustien ja moottoriajoneuvoilla nopeasti ajettavan tien välissä pitäisi olla vähintään 20 metrin levyinen suojavyöhyke.

Vilkaasti liikennöityjen teiden ali pitäisi päästä alikulkuja pitkin. Jos alikulun kautta johdetaan ratsastusreitti, tulee vapaan korkeuden olla mieluiten 3,5 metriä ja vähintään 3,0 metriä. Jos alikulku ei ole mahdollinen, voidaan käyttää ylikulkua. Ylikulkuun on kuitenkin tehtävä niin korkeat kaiteet, ettei hevonen säikähtäessään voi hypätä kaiteen yli. Jotkut hevoset saattavat pelätä sillalla tai ylikulussa kävelemistä. Jos hevosliikennettä ei voida täysin erottaa



autoliikenteestä, täytyy tienylityskohdasta tehdä mahdollisimman turvallinen muun muassa varmistamalla riittävät näkemät.

Ratsastajien tulisi huolehtia turvallisuudesta käyttämällä riittävästi suojaavaa kypärää, turvaliiviä ja heijastimia. Reitistön selkeä merkitseminen ja eri liikkujaryhmien opastus on tärkeää erityisesti alueilla, joilla on paljon liikkuja. Ulkoilualueilla, joilla on paljon liikkuja, olisi hiihtolatuja ja ratsastusreittien risteykset hyvä toteuttaa eri tasoissa siten, että latu ylittää ratsastusreitit.

5.3.2 Ratsastusreitit

Kaviouran minimileveys on 1,0 m. Vapaan tilan tarve uran kohdalla on 1,5 m ja korkeussuunnassa 3,0 m. Vapaaseen laukkaan tarvittavan uran leveys on 2,0 m. Tavallisen harrastajan ja hevosen päivämatka on maksimissaan 30 km. Matkaratsastuskilpailuissa matka voi olla jopa 160 km.

5.3.3 Ratsastustien rakenne

Reitin on oltava riittävän pehmeä hevosen jaloille. Kiinteällä ja läpäisevällä maapohjalla (sora, hiekka, moreeni) vaellusratsastukseen sopiva reitti voi olla talleamalla syntynyt polku. Ratsastustiet pyritään suunnittelemaan hyvä pohjaiseen maastoon, jottei rakennekerroksia tarvittaisi. Hyväpohjaisilla teillä riittää raivaus ja humuskerroksen poisto. Tarpeellisiin paikkoihin ajetaan noin 100 mm paksuinen kerros soraa. Heikosti kantaviin paikkoihin asennetaan kuitukangas maapohjan päälle, jonka päälle tehdään noin 150 mm:n paksuinen kantava kerros murskeesta ja tämän päälle 100 mm:n paksuinen pintakerros sorasta. Ojien ja purojen ylityksiin käytetään mieluiten rumpuja. Reitin koneellisen hoidon pitää olla mahdollista.

5.3.4 Ratsastuskeskuksen lähireitit

Maisemaltaan ja maastoltaan vaihtelevia lyhyempiä (noin 2-10 km) reittejä pitäisi olla useampia ratsastuskeskuksen ympäristössä, jotta eri tasoille ryhmille löytyisi sopivia lenkkejä. Pitemmistä reiteistä voidaan tehdä myös vaikeampia johtamalla niitä jyrkempiin maastoihin. Ratsastusteiden yhteyteen voidaan sijoittaa kohtalaisen helppoja ja esimerkiksi kilpailuja varten vaikeutettavissa olevia maastoesteratsastuksen esteitä. Esteet sijoitetaan riittävän tilavaan paikkaan ratsastustien sivuun, jottei esteelle ole pakko mennä. Reitit saavat mielellään olla yksisuuntaisia.

5.3.5 Muuta

Ratsastusreiteillä voitaisiin käyttää nopeusmerkintöjä siten, että laukka ja ravi olisivat sallittuja vain turvallisilla paikoilla.

Ratsastusreitillä näkyvyyden on oltava hyvä varsinkin sellaisilla paikoilla, joilla ratsastetaan laukkaa. Kasvillisuutta on mutkissa raivattava siten, ettei yllättäviä kohtaamisia pääse tapahtumaan.

Valaistus ei ole välttämätön, mutta parantaisi talvisia harrastusmahdollisuuksia ja turvallisuutta.

Viljelyalueilla vesistöjen varsilla olevista suojakaistoista ja -vyöhykkeistä on keskusteltu mahdollisina ratsastusreitit paikkoina. EU:n ympäristötukeen oikeuttavan suojavyöhykkeen on kuitenkin oltava monivuotisen kasvillisuuden peittämä, joten tuetulla suojavyöhykkeellä olevan reitin käyttöpaineen pitäisi olla niin vähäistä, ettei kasvipeite kulu pois.

(Koko luvun 5.3 lähteet: Heiskanen & al. s. 51; Klipa; Karjalainen ja Verhe 1995 s. 32; Kevyen liikenteen suunnittelu 1998; Tiehallinto 2002; Ratsastuskeskusten suunnitteluopas)

5.4 Ratsastuskeskusten sijoittaminen ja tilojen tarve

Suomen ratsastajainliitossa tekeillä olevassa ratsastuskeskusten suunnitteluopassa tullaan esittämään varsin yksityiskohtaisesti ratsastuskeskuksen suunnittelussa huomioon otettavat asiat. Tässä esitetään lyhyesti yleispiirteisessä suunnittelussa tarvittavia tietoja.

5.4.1 Ratsastuskeskusten luokitus ja tilantarpeet

Ratsastuskeskuksen rakennukset ovat talleja, varastotiloja, ratsastushalleja eli maneeseja ja muita tiloja, joita voivat olla esimerkiksi toimistot ja kahvilat. Lisäksi tilaa tarvitaan ratsastuskentille, hevosten ulkoilutarhoille ja laiturille sekä pysäköinnille ja kulkuväylille.

Ratsastuskeskusten suunnitteluoppaan käsikirjoituksessa ratsastuskeskukset on jaettu kolmeen kokoluokkaan:

Ratsastuskoulut,
Ratsastuskoulut ja Valmennuskeskukset,



Suuret kilpavalmennus- ja koulutuskeskukset

Luokka

Ratsastuksen perusteiden opetus ja valmennus seura- ja aluetasolla
Ratsastuksen opetus ja kilpavalmennus alue- ja kansallisella tasolla
Korkeatasoista Ratsastuksen opetus ja kilpavalmennus kansallisella huipputasolla

Kilpailujen taso

Seuran keskeiset kilpailut Seurojen väliset,
alue- ja pienet kansalliset kilpailut
Kansalliset, pienet kansainväliset ja SMkilpailut
Alueen koko 5 ha 5-10 ha 10-30 ha

Opetustoiminta 1 ohjaaja 1-2 opettajaa/ohjaajaa 2 opettajaa + apuohjaajia

Ryhmien lukumäärä/ ryhmän koko 1 ryhmä/5-10 ratsukkoa 2 ryhmää/5-10 ratsukkoa 2-3 ryhmää/5-10 ratsukkoa

Valmennus Seuravalmennus seura- ja aluevalmennus seura-, alue- ja liiton valmennus

Hevosten lukumäärä 5-20 hevosta 20-40 hevosta yli 40 hevosta

Ylimääräiset tallipaikat Järjestettävissä tilapäisesti 2 + 5 karsinaa 3 + 10 karsinaa

Sairas- ja vieraskarsinat kilpailuja varten

Järjestettävissä tilapäisesti 20-80 karsinaa 50-150 karsinaa

Maneesin areenan koko 24 (22) x 40 (60) metriä 24 x 80 (90) metriä 30 x 90 metriä tai 24 x 80 metriä ja 24 x 40 metriä

Ulkoratsastuskentät

Kouluratsastus

Esteratsastus

40 x 70 m kiviainespinta

60 x 80 m kiviainespinta

60 x 100 m kilpakenttä

1-2 40 x 70 m

harjoituskenttää

Yksityisten hevosten tarhat (1 tarha = 500 m²) 1 tarha/2-3 hevosta 1 tarha/2-3 hevosta 1 tarha/2-3 hevosta

Yhteistarhat 2000-3000 m² 3000-4000 m² 10000-14000 m²

Ratsastusteitä 5-10 km 10-20 km 20-40 km

Pysäköintialueet 20 autopaikkaa 5 hevosautopaikkaa 20-40 autopaikkaa 10-15 hevosautopaikkaa 20-100 auto paikkaa 15-30 hevosautopaikkaa

Matkailuvaunujen paikoitusalue --- 10 paikkaa 20 paikkaa

Ratsastusleirit 10-15 oppilasta 15-25 oppilasta yli 20 oppilasta

Majoitus ja taukotilat Oppilasmäärän mukaan oppilasmäärän mukaan oppilasmäärän mukaan

Muut palvelut Oppilasmäärän mukaan oppilasmäärän mukaan oppilasmäärän mukaan

Ratsastuskeskusten toiminnalliset vaatimukset ja ratsastuskeskusten luokitus (Ratsastuskeskusten suunnitteluopas).

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut hevosten pidolle eläinsuojeluvaatimukset, joissa määritellään hevosen tai ponin karsinan tai pilttuun vähimmäiskoko, joka riippuu hevosen koosta. Tarhoista ja laitumista todetaan, että niiden on oltava riittävän tilavat ottaen huomioon eläimen rotu, koko, ikä, sukupuoli sekä siellä pidettävien eläinten lukumäärä ja aktiivisuus. Maaston, kasvillisuuden ja maapohjan on oltava hevoselle sopivat. (Hevosten pidolle asetettavat eläinsuojeluvaatimukset).

Hevosten päivittäistä liikuntaa varten tarvitaan tarha tallin läheisyydessä. Yhden hevosen tarhan kooksi suositellaan 500m² ja yhteistarhan kooksi 200-250 m² hevosta tai ponia kohden. Tarhat tulisi salaojittaa. Laitumet voivat olla kauempanakin tallista. Laidunta tulisi olla noin 0,3-0,5 hehtaaria hevosta kohden. Laitumia pitää voida välillä rauhoittaa ja antaa ruohon kasvaa. Samoja laidunmaita ei voida käyttää vuodesta toiseen mahdollisen loisvaaran takia. (Ratsastuskeskusten suunnitteluopas)

5.4.2 Ratsastuskeskukselle sopiva paikka

Jotta ratsastuskeskuksesta tulisi viihtyisä harrastusympäristö, on suunnittelussa tärkeää lähteä maisemarakenteen selvittämisestä ja suunnitella keskus maisemakuvaan sopivaksi. Jos ratsastuskeskus tehdään arvokkaaseen kulttuu-



rimaisemaan, on kiinnitettävä erityistä huomiota uusien elementtien sopeutumiseen historian kuluessa hitaasti syntyneeseen maisemaan.

Ratsastusalue voidaan harvoin rakentaa kerralla valmiiksi, vaan sitä kehitetään vähitellen. Suunnittelussa pitää siis alusta saakka huomioida mahdolliset tulevaisuuden kehittämistarpeet ja tilantarpeet.

Ratsastuskeskukseksi sopivalla paikalla on oltava riittävästi tasaista maata, koska maneesit, tallit ja ratsastuskentät on helpointa rakentaa tasaiselle maalle. Maaston pohjaolosuhteiden pitää soveltua rakennelmien ja ratsastuskenttien rakentamiseen. Siltpitöiset ja sitä hienompirakeiset maapohjat aiheuttavat lisäkustannuksia.

Alueen pitää olla rauhallinen eikä liikenteen tai muun melunlähteen läheisyys ole suotavaa. Hevonen ei saa olla jatkuvasti alttiina melulle, joka ylittää 65 desibeliä. Lento- ja liikennemelualueet on siis otettava huomioon ratsastuskeskusten sijoituksessa. Ratsastusalueen on oltava riittävän etäällä taajasta asutuksesta, mutta mielellään kuitenkin yhdistettävissä tiestöön, sähköverkkoon ja vesihuoltoon sekä julkiseen liikenteeseen.

Kasteluvettä pitäisi saada luonnonvesilähteestä. Alueella olisi myös hyvä olla kova ja tasapohjainen ranta-alue, jossa hevosia voidaan kahlauttaa ja uittaa. Ulkotarhat on sijoitettava niin, ettei pohjavesille aiheudu pilaantumisvaaraa ja että vaara pintavesille on mahdollisimman pieni.

Ratsastuskeskuksesta pitää olla hyvät yhteydet maastoon.

5.4.3 Toimiva, turvallinen ja viihtyisä

Ratsastuskeskuksesta pitää suunnitella toimiva, turvallinen ja viihtyisä sekä hevosille että ihmisille, myös vammaiset huomioon ottaen. Keskukseen tulee olla hevoselle turvallinen ja terveellinen ja ottaa huomioon hevosen luonnolliset tarpeet ja lajikäyttäytyminen. Hevonen on laumaeläin ja sillä pitää olla kuulo-, näkö- ja hajuyhteys toisiin hevosiin. Hevosen on päästävä päivittäin tarhaan jaloittelemaan ja kesällä mielellään päivittäin laitumelle. (Koko luvun 5.4 lähde: Ratsastuskeskusten suunnitteluopas)

6 Ratsastus Vantaalla

6.1 Nykytilanteen selvitys

6.1.1 Kyselyn tulokset

Vantaan hevosihmisille 18.2.2003 järjestetyssä tilaisuudessa tehtiin kirjallinen kysely, jossa selvitettiin tallien sijaintia, hevosten ja ponien lukumäärää, maastossa ratsastamista ja ongelmia. *"Meidän tallitamme ei pääse mihinkään suuntaan rikkomatta lakia."* Suurimpana ongelmana tuli esille se, että talleilta ei pääse maastoon sallittuja ja turvallisia reittejä pitkin. Joko pitää rikkoo lakeja ja ratsastaa ulkoilureittiä pitkin sallittuihin maastoihin päästäkseen tai sitten pitää mennä moottoriajoneuvojen sekaan vaarantamaan omaa ja muiden turvallisuutta. Teiden ylitykset ovat usein vaarallisia ja teiden pientareet liian kapeita ratsastukseen. Muiden käyttäjien, varsinkin hiihtäjien ja moottoripyöräilijöiden kanssa, on ollut ongelmia. Jonkin verran ongelmia aiheuttivat myös maanomistajat, jotka ovat kieltäneet ratsastuksen maillaan.

6.2 Vuorovaikutus luonnosvaiheessa

Vantaan ratsastusreitistön tarveselvityksen luonnos jaettiin ja selostettiin yleiskaavatoimikunnalle 24.4.2003 ja kaavoituslautakunnalle 14.5.2003 ja se merkittiin tiedoksi. Ratsastusreitistön tarveselvityksen luonnokseen on voinut tutustua internetissä osoitteessa <http://www.vantaa.fi/ksy/yktarkastus/selvitykset/ratsastus.pdf>.

Vantaan maankäytön kehityskuva ja yleiskaavan tavoitteet olivat nähtävillä 14.5. – 18.6.2003.

Vain muutamassa mielipiteessä ja lausunnossa mainittiin jotakin ratsastukseen liittyvää. Tarveselvityksen luonnoksesta pyydettiin kommentteja seitsemältätoista taholta, jotka olivat kaupungin eri toimialojen edustajia, viranomais-tahoja, organisaatioita ja ratsastusyhtiöitä. Kirjallisia kommentteja saatiin kaksi. Naapurikuntien kanssa neuvoteltiin ratsastusreittien mahdollisista kuntarajojen ylityspaikoista. Suoraan Keravalle ei ole ehdotettu reittiyhteyttä, joten Keravan edustajien kanssa ei neuvoteltu. Neuvottelujen päivämäärät:

- Sipoo 15.5. 2003
- Espoo 7.11. 2003
- Nurmijärvi 17.11. 2003
- Helsinki 20.11. 2003
- Tuusula 21.11. 2003

6.2.1 Tiivistelmät ratsastusreittejä ja -keskuksia koskevista mielipiteistä, kommentteista ja lausunnoista



Mielipiteet Vantaan maankäytön kehityskuvasta ja yleiskaavan tavoitteista:

Asukasmielipiteessä esitetään, että Seutulän kylässä sijaitsevalle tilalle 7:148 (kaupungin omistama) mahtuisi useita ratsastustalleja ja niille voitaisiin tarjota hyvät ratsastusreitit Vantaanjoen varrelta ja Katriinantien toiselta puolelta metsästä. Myös yksityisillä maanomistajilla saattaisi olla syytä suosia ratsastustalleja alueella. Alueelle on hyvät julkisen ja kevyen liikenteen yhteydet. Alueelle voitaisiin sijoittaa myös kehitysvammaisten asuntoja, joihin voitaisiin sijoittaa henkilöitä, jotka kykenevät työskentelemään talleilla. Maataloudelle välttämättömät pelto- tieteitä pitäisi varata yleiskaavassa tie- ja ratsastuskäyttöön. Ulkoilijoille olisi suunniteltava omat reitit, jotka eivät ole yhteydessä peltoteihin.

Lausunnot Vantaan maankäytön kehityskuvasta ja yleiskaavan tavoitteista:

Opetuslautakunta ja vapaa-ajanlautakunta totesivat, että on hyvä, että virkistyspalveluiden tarkastelussa on huomi- oitu myös golfin ja ratsastuksen harrastajamäärän kasvu.

Martinlaakson aluetoimikunta ehdottaa, että Vantaanjokea myötäillen tehdään varaus ratsastusreitille Seutulasta Vantaankoskelle. Kiilaan Vantaanjoen ja Katriinantien väliin tehdään varaus ratsastuskeskukselle. Vantaankosken suunnittelussa huomioidaan ne ratsastusta koskevat ehdotukset, jotka ovat aluetoimikunnan tilaamassa 15.1. 2002 valmistuneessa "Vantaanjokilaakson virkistyskäytön kehittäminen Vantaankosken alueella" -suunnitelmassa.

Ehdotus ratsastusreitistä on esitetty myös kartalla.

Pyydyetyt kommentit tarveselvityksen luonnoksesta:

MTK-Uusimaa:

Hevostalous on yksi yritysyrityksen muoto, joka tarvitsee toimintaedellytystensä kehittämistä, mutta myöskin entistä selkeämpien toimintasääntöjen luomista. Reitistä aiheutuvien haittojen arviointi maanomistajalle, ympäristölle ja luonnolle on etukäteen mahdotonta ja täten kannattaa pyrkiä määräaikaan reitteihin. Maanomistajille on makset- tava reilu korvaus reitin käyttöoikeudesta ja sopimustoiminnan on perustuttava vapaaehtoisuuteen. Kaavoituksen mahdollisuuksiin ensisijaisesti ohjata tallien ja reitistöjen perustamista suhtaudumme epäilyksellä, mutta sen sijaan luotamme vapaaehtoisuuteen, yhteistyöhön ja hevosityrittäjien verkostoitumiseen.

Suomen ratsastajainliitto:

Suomen ratsastajainliitto pitää Vantaan ratsastusreitistön tarveselvitystä edistyksellisenä ja kattavana. Kasvavalle ratsastusharrastukselle tulee kuntien kaavoihin varata riittävästi tilaa. On selvää, että Vantaan kokoisessa kaupun- gissa tilanne korostuu ja kokonaisvaltaisen suunnitelman tarve on ilmeinen. Suunnitelma vähentää turvallisuusris- kejä ja estää kannaukset eri intressiryhmien välillä.

Suomen Ratsastajainliitto on huolestunut sen johdosta, että viranomaisten päätöksenteko, suunnittelu, normien valmistelu ja täytäntönpäytäminen ratsain liikkumista, ratsastusta ja ratsastusharrastusta koskevissa asioissa ei tunnu täyttävän sukupuolten tasa-arvon vaatimuksia eikä myöskään ihmisten yhdenvertaisen kohtelun periaatetta. Yhteis- kunnan panostus esimerkiksi jääkiekkoon on huomattavasti ratsastusta suurempi. Harrastajamäärien ero ei ole kui- tenkaan merkittävä valtakunnallisesti (syksyllä 2001: jääkiekko 166.000 ratsastus 118.000). Ratsastuksessa 54.000 aikuista ilmoittaa haluavansa aloittaa ratsastuksen kun vastaava määrä jääkiekosta kiinnostuneita on vain 31.000. Toivomme muiden taajaan asuttujen kuntien päättäjien ottavan esimerkkiä Vantaan kaupungin tekemästä selvityk- sestä ja päättävän vastaavanlaatuisten selvitysten valmisteleminen.

6.3 Ratsastusreittien ja keskusten tarve

6.3.1 Ekologisen verkoston vahvistaminen ja ratsastusreitit

Sekä ratsastusta että ekologisen yhteyksien toteutumista rajoittavat suuret liikenneväylät. Osa ratsastusreitityh- teystarpeista on merkitty samoille paikoille kuin Seija Väreen julkaisussa "Ekologinen verkosto Uudenmaan alueel- la" esitetyt ekologiset käytävät. Ekologisen yhteyksien liikenneturvallisuuden parantaminen voitaisiin yhdistää turvallisten ratsastusreittien perustamiseen. Viime aikoina Suomessakin on vahvistettu ekologisia yhteyksiä ns. vihersiltoja rakentamalla. Vihersilta on vähintään 50 metriä leveä kasvillisuuspeitteinen silta, jota pitkin eläimet voivat ylittää liikenneväyliä. Tällaisia siltoja voitaisiin käyttää myös ratsastukseen. Myös alikulkujen suunnittelussa voidaan riittävällä mitoituksella ottaa huomioon niin villien kuin kesyjenkin eläinten liikkumismahdollisuudet.

6.3.2 Ratsastusreitit ja -keskukset virkistysaluejärjestelmässä

Kaupunkimaisilla alueilla ratsastusreitit sijoitetaan virkistysalueille, joilla eri liikuntamuotoja palvelevat reitit pitäi- si suunnitella siten, etteivät eri liikkujaryhmät häiritse toisiaan. Laajoilla kaupungin ulkoilualueilla ratsastuskeskuk- set tarjoavat ratsastusmahdollisuuksia, kuten Poni-Haka Oy Ojangossa ja Etelä-Vantaan ratsastuskoulu Petikon ulkoilualueiden tuntumassa. Molempien ympärille on merkitty lähireitistöjen kehittämistarve. Maaseutumaisilla alueilla on melko turvallista ratsastaa hiljaisilla teillä ja poluilla ilman erikseen perustettuja reitte- jä. Alueita yhdistäviä ja suurempia ratsastajamääriä palvelevia ratsastusreittejä kuitenkin tarvitaan. Maaseutumaisil-

le alueille merkityt ratsastusreitit yhteystarpeet ovat enimmäkseen suuripiirteisiä. Karttaan merkityt reitit yhteystarpeet voivat olla keskustelun lähtökohdaksi esimerkiksi neuvoteltaessa ratsastusreitiosopimuksista maanomistajien kanssa. Reittien linjauksia voi muuttaa paljonkin.

6.3.3 Reitit

Ratsastuksen huomioon ottaminen ulkoilureittien ja liikenteen suunnittelussa

Kun suunnitellaan ulkoilureittejä, kevyen liikenteen väyliä ja liikenneväyliä sellaisilla alueilla, joilla ratsastetaan, ja joilla hevosten pito on tulevaisuudessakin mahdollista, pitää ratsastus ottaa huomioon. On huolehdittava siitä, ettei käy niin, että väylät, joita on aiemmin käytetty ratsastukseen, muutetaan jalankulku- ja pyöräilyteiksi, joilla ratsastus on kielletty, eikä samalla osoiteta ja perusteta uusia reittejä ratsastukselle. Esimerkiksi peltotiet olisi hyvä pitää maatalouden, ratsastuksen ja muun jokamiehen oikeudella liikkumisen väylinä ja perustaa viralliset ulkoilutiet erikseen. Ratsastusreittien risteäminen liikenneväylien, ulkoilureittien ja latujen kanssa on suunniteltava turvalliseksi esimerkiksi ottamalla alikulkujen mitoituksessa huomioon ratsastus.

Pitkät yhdistävät reitit

Pitkät reitit palvelevat erityisesti vaellus- ja matkaratsastusta. Pitkät yhdistävät reitit varmistavat sen, että ratsastusalueet eivät eristy toisistaan vaan voivat fyysisestikin verkostoitua ja tehdä yhteistyötä. Reittiverkoston varrella olevat yritykset, joilla on mahdollisuus tarjota sopivia riittävän rauhallisia ratsuja, tallipaikkoja tai majoitusta, voivat järjestää eri mittaisia ratsastusretkiä ja -vaelluksia yhteistyössä.

Tässä tarveselvityksessä on esitetty merkinnällä ratsastusreitit yhteystarve tarvittavat ja mahdolliset yhdistävät pitkät reitit. Reitit kulkevat ratsastuskeskusten kautta. Reittejä on esitetty sellaisille paikoille, joilla ne voivat kulkea mahdollisimman rauhallisessa viherympäristössä moottoriajoneuvoliikenteestä erotettuina.

Vantaalla reitit joudutaan suunnittelemaan pitkälti olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen ja liikenneverkkoon. Ratsukkojen pakottaminen vilkkaan liikenteen sekaan ei ole kenellekään turvallista. Monilla paikoilla olevia ali- tai ylikulkuja tai siltoja on voitava osoittaa myös ratsastuskäyttöön. Tässä selvityksessä on pyritty osoittamaan sellaisia yli- tai alikulkuja tai siltoja, joissa ratsastuksen salliminen on välttämätöntä reittiverkoston aikaansaamiseksi.

Monipuolinen reitistö ratsastuskeskuksen ympärillä

Selvityksen karttaosuudessa on esitetty suuripiirteisinä aluerajauksina ratsastuskeskuksen lähialue, jolle pitäisi suunnitella ja toteuttaa useita maastoltaan ja maisemaltaan vaihtelevia, noin 2-10 kilometriä pitkiä ratsastusreittejä.

Ratsastusreitistön tavoitetila. Pitkät reitit yhdistävät ratsastuskeskuksia.

Ratsastuskeskusten ympärillä on monipuoliset maastoreitit. Muilta kuin

ratsastuskeskukseen kuuluvilta talleilta pääsee turvallisesti ratsastuksen runkoreitille.

Ratsastuksen runkoreitistö houkuttelee ratsastukseen liittyviä yrityksiä, kuten yksityishevosten täysihoitotalleja.

6.3.4 Ratsastuskeskukset

Täydellistä aluetta siten kuin luvussa 5.4 on kuvattu ei ratsastuskeskukselle samoin kuin monille muillekaan toimintoille ole Vantaalla tarjolla. Vantaalla yleisin maastotyyppi ovat moreeni- kalliokumpareet ja tasaiset savilaakso, joissa joet virtaavat. Tasaisia ja kantavia maapohjia on vähän. Karttaan merkityissä ehdotetuissa ratsastuskeskuksissa toteutuvat ainakin seuraavat tekijät:

- Ehdotettu aikaisemmin perustellusti
- Mahdollisuus sovittaa keskuksen rakennukset ja rakenteet maisemarakenteeseen ja -kuvaan onnistuneesti
- Riittävästi tilaa
- Veden läheisyys
- Joukkoliikenneyhteys
- Mahdollisuus ainakin joiltain osin yhdistää olevaan infrastruktuuriin
- Mahdollisuus johtaa ratsastuksen runkoreitti keskuksen ohi
- Mahdollisuus tehdä keskuksen ympärille 2-10 km pitkiä maastoreittejä
- Kaupungin maanomistusta

Maisemakuvan ja maiseman historian huomioon ottaminen keskuksen suunnittelussa on erityisen tärkeää kulttuurihistoriallisesti merkittävillä alueilla. Ratsastuskeskus voi tukea viljelysmaiseman kulttuurihistoriallisen arvon säilymistä, jos rehu tuotetaan lähipelloilla ja hevoset hoitavat laiduntaen perinnemaisemia.

Vantaan ratsastuskeskusten asiakkaina ovat ja voisivat olla kaikenlaiset, pääkaupunkiseudulla asuvat ratsastuksen harrastajat, matkailijat ja yksityishevosten omistajat. Varsinaisten ratsastuskeskusten lisäksi Vantaalla voisi olla hevosalan yrityksiä, joissa tarjottaisiin maastoretkiä ja -vaelluksia tai tallipaikkoja yksityishevosille.

Pienemmällä talleilla ei välttämättä tarvita maneesia, joka on vaikeasti maisemaan sijoitettava ja paljon tilaa vievä rakennus. Ratsastuskeskuksen läheisyydessä sijaitsevat tallit voisivat sopia keskuksen maneesin käytöstä.

7 Tarveselvityksestä eteenpäin

7.1 Suositukset yleiskaavan lähtökohdiksi

- Merkitään yleiskaavaan olemassa olevat Suomen ratsastajainliiton hyväksymät ratsastuskoulut urheilu- ja virkistyspalvelujen alueeksi (VU).
- Merkitään yleiskaavaan ratsastuksen runkoreitit
- Kehitetään yleiskaavan määräyksiä maaseutumaisilla alueilla siten, että virkistyspalvelujen, kuten ratsastuskusten tai maasto- ja yksityistalliin, syntymiselle ja onnistuneelle sijoittumiselle luodaan mahdollisuuksia.

7.2 Yleis- ja toteutussuunnittelu

Ratsastusreittien suunnittelun seuraava taso on yleis- ja toteutussuunnittelu, jossa keskeisenä osana on eri viiteryhmien, varsinkin maanomistajien kanssa neuvottelu ja sopimuksien tekeminen. Ratsastusreittien aikaansaamiseksi tarvitaan yhteistyötä julkisten ja yksityisten tahojen kesken. Esimerkiksi ratsastusseurojen, hevosalan yrittäjien, hevosenomistajien, kuntien, tiehallinnon ja ratahallintokeskuksen panosta ja asiantuntemusta tarvitaan.

Lähteet

Painetut lähteet

- Alkuperäisrotujen kasvattaminen. Maatalouden ympäristötuen erityistuet -esitteet. Maa- ja metsätalousministeriö 2003.
- Eläimet luonnon- ja maisemanhoitajina. Toim. Partanen, Hannele, Holmström, Maj-Hild ja Pykälä, Juha. Maa- ja metsätalousministeriö. Rauma 1997.
- Heiskanen, Minna-Liisa; Klemola, Ilkka; Kumpulainen, Mikko ja Kauppinen, Päivi. Hevostalous - merkitys ja tulevaisuus Suomessa. Kuopio (hevostietokeskus) 2002.
- Helsingin kaupungin liikuntapoliittinen ohjelma vuosiksi 2001-2010. Helsingin kaupungin liikuntaviraston julkaisuja, sarja A.
- Hollo, Erkki J. Ympäristöoikeus. Helsinki 1991.
- Karjalainen, Eeva ja Verhe, Irma. Ulkoilureitti. Helsinki 1995.
- Kevyen liikenteen suunnittelu. Tielaitos. Helsinki 1998.
- Puronaho, Kari; Näckel, Ilari; Matilainen, Pertti; Pulkkinen, Riikka, Hartman; Anne-Mari ja Pavelka, Bela. Mitä liikunta maksaa? Jyväskylän yliopisto 2001.
- Ratsaille. Suomen ratsastajainliiton tietosarja 2000.
- Suositus hevosurheilualueista. Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK r.y., Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf., Suomen tieyhdistys ry. Helsinki 2001.
- Suuri kansallinen liikuntatutkimus 2001-2002: aikuisliikunta. Suomen Liikunnan ja Urheilun SLU:n julkaisusarja 5/02.
- Suuri kansallinen liikuntatutkimus 2001-2002: lapset ja nuoret. Suomen Liikunnan ja Urheilun SLU:n julkaisusarja 4/02.
- Tiehallinto, liikennetekniikka 9.12.2002. Tietoa tiensuunnitteluun nro 66. Hevoset ja yleiset tiet.
- Ulkoilureittien suunnittelun ja toteuttamisen periaatteet. Suomen latu, Suomen kuntaliitto, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK r.y., Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf.
- Vasara, Erkki. Suomen ratsastusurheilun historia. Rauma 1987.
- Väre, Seija. Ekologinen verkosto Uudenmaan liiton alueella. 2001.
- Wuori, Tuomo. Vantaan eläinsuojakartoitus 2001. Vantaa 2001.
- Internetlähteet (päivämäärä, jona lähteestä on haettu tietoa)
- Campus 3/2000: <http://www.uta.fi/campus/003/oikeudet.html>. 24.11.2003
- Hevosten pidolle asetettavat eläinsuojeluvaatimukset. Maa- ja metsätalousministeriö 1998. <http://www.mmm.fi/el/laki/F/F24.html>. 17.12.2003
- Järjestyslaki 27.6.2003: <http://www.finlex.fi/linkit/ajansd/20030612>. 24.11.2003
- Klipa = "Kevyen liikenteen väylät liikuntapaikkoina" -projektin verkkosivut: <http://www.klipa.info/>



Laukki-projektin verkkosivut: <http://www.aurala.saunalahti.fi/laukki.htm>

Matkaratsastus. <http://members.surfeu.fi/ramieu1/matkatxt1.htm>. 18.12.2003

Perinnebiotooppien hoitokortti 6. Tuoreet niityt ja kedot.

<http://www.mmm.fi/perinnebiotoopit/6%5Ftuoreetniityt.pdf>. 17.12.2003

Suomen latu ry, verkkosivu: <http://www.suomenlatu.fi/poluistareiteiksi/tietoa/lakiasiat/ratsastus.html>. 24.11.2003

Suomen kuntoutusliitto. Lyhennelmä ratsastusterapia-esityksestä verkkosivulla:

<http://www.kuntoutusliitto.fi/sklrt.html>

Tavoitteena terve ja hyvinvoiva hevonen. Maa- ja metsätalousministeriö 1999.

<http://www.mmm.fi/el/julk/tavhevonen.html>. 17.12.2003

Tieliikenneasetus 5.3.1982: <http://www.finlex.fi/lains/index.html>. 24.11.2003

Tieliikennelaki 3.4.1981: <http://www.finlex.fi/lains/index.html>. 24.11.2003

Käsikirjoitukset

Haapanen, Matti. Kotieläintilan suunnittelu. Opinnäytetyö Hämeen ammattikorkeakoulun puutarhatalouden koulutusohjelmassa 1997.

Ratsastuskeskusten suunnitteluopas, luonnos saatu SRL:stä marraskuussa 2003. Suomen ratsastajainliitto.

Nykytilanteen selvitys

Vantaan tallien sijaintia ja hevosten tai ponien lukumäärää selvitettiin 18.2.2003 tilaisuudessa, johon oli lähetetty kutsu kaikille niille talleille, joiden osoite saatiin selville. Tilaisuudessa merkittiin kartoille tiedossa olevien tallien sijainti ja hevos- tai poni-lukumäärä. Merkintöjen mukaan Vantaalla on vähintään 302 hevosta tai ponia ja 42 tallia. Vantaan eläinsuojakartoituksen mukaan vuonna 2001 hevosia tai poneja oli 260, joten tallit ja hevoset lienee saatu selville melko kattavasti. Menetelmästä johtuen viereisessä kartassa voi kuitenkin olla epätarkkuuksia.

Koko selvitys karttoineen löytyy osoitteesta www.vantaa.fi